

Oslo 2040

VISJONER OG LØSNINGER FOR EN BEDRE BY

Innhold:

Politikk er å ville

Forord v/ Hannah Gitmark	4
--------------------------------	---

Intervju

m/ Gro Balas	8
--------------------	---

Oslo i 2040, vår by

v/ Raymond Johansen	14
---------------------------	----

Tema 1: En samlet by	20
-----------------------------------	----

Tema 2: En by som skaper og deler	32
--	----

Tema 3: En bærekraftig by	48
--	----

Tema 4: Kunnskapshovedstaden	62
---	----

Tema 5: Byen for alle	76
------------------------------------	----

Oslo i 2040, sett fra en tillitsvalgts perspektiv	94
--	----

Forord:

«Politikk er å ville»

Hannah Gitmark (f.1988), leder av redkom Oslo 2040. Hannah er utdannet innen statsvitenskap og økonomi, har jobbet mange år som journalist og er i dag nestleder i Tankesmien Agenda. Hun sitter i styret i Korsvoll Arbeiderparti og er blant annet medlem av programkomiteen i Oslo Ap foran kommunevalget 2023.

Se for deg hovedstaden. Ikke i dag, men i 2040. Det er 18 år til. Hva ser du? Og kanskje viktigere; hva vil du se? Hvordan ønsker du at Oslo skal se ut? Og hvordan vil du ikke at Oslo skal være?

2040. Mitt ufødte barn vil være 18 år. Mine to andre, henholdsvis 24 og 27. En av dem går forhåpentligvis fremdeles på skolen. En annen er kanskje i et utdanningsløp. Den tredje akkurat kommet inn i arbeidslivet. Jeg håper alle har hatt en trygg oppvekst som har gitt dem mange gode muligheter. En oppvekst der de fikk møte mange forskjellige mennesker. En oppvekst der de fikk stille opp for andre, og oppleve at andre stilte opp for dem.

I 2040 vil jeg også ha en mor på 83. Jeg håper selvsagt hun lever trygt og godt og med tålig grei helse. Men jeg håper også det kan finnes et botilbud tilpassa hennes behov og ønsker, et mobilitets- og aktivitetstilbud hun kan benytte seg av, at hun klarer å navigere i en stadig mer teknologisk verden, at hun føler seg trygg og ivaretatt, og at hun har et dekkende, kvalitativt godt helsetilbud hun har råd til. Jeg håper også hun opplever mening med livet.

Selv vil jeg være 52. Litt over halvveis i livet kanskje. Jeg håper jeg har opplevd store endringer de siste 18 årene, selv om jeg

sikkert skulle ønske det ikke syntes så godt på meg selv at 18 år var gått. Jeg håper jeg ser en rettferdig by, som får med seg alle.

Derfor er jeg glad for ansvaret jeg fikk før jul i 2021, da leder for Oslo-partiet, Frode Jacobsen, ringte og spurte om jeg ville lede en redaksjonskomité som fikk i oppgave å lage et debattopplegg med tittelen Oslo 2040. Siden desember har Andreas C. Halse, Jonas Bals, Ubah Aden, Varin Hiwa, Vegar Andersen og jeg sammen jobbet med å utforme et hefte med bidrag fra ulike folk både i og utenfor Oslo Arbeiderparti.

Vi valgte ut 5 ulike temaer.

- **En samlet by**
- **En by som skaper og deler**
- **En bærekraftig by**
- **Kunnskapshovedstaden**
- **Byen for alle**

Innenfor disse temaene samler vi til sammen 12 tekster fra folk med bakgrunn både i og utenfor partiet. I tillegg har vi bedt et knippe lokalt tillitsvalgte fra Oslos arbeidsliv bidra med noen kortere tekster der de deler visjonene sine for byen vår i 2040. Nåværende byrådsleder Raymond Johansen bidrar også med noen overordnede perspektiver på framtida til byen vår.

Det er ikke første gang Oslo Arbeiderparti gjør et slikt arbeid. I 1989 fikk Rune Gerhardsen, som vi mista i fjor, i oppgave å lage debattheftet «Oslo 2010». Også den gangen ble en rekke folk – både i og utenfor partiet – bedt om å tegne tegnet visjoner og fremtidsbilder for sin framtidige by. Det er både gøy, imponerende og skuffende å lese heftet. For mye er gjort. Vi har på mange områder en mindre forurenset by. Vi har en langt mer teknologisk utviklet by. Og vi har et langt mer utviklet velferdstilbud. Men det er også mye ugjort. Litt av grunnen er fordi Høyre endte opp med å styre byen i langt flere år enn vi hadde tenkt. Så har det også kommet nye utfordringer til, og andre er blitt forsterket.

Forskjellene er større i dag enn de var i 1989, året etter jeg ble født. Boligprisene har løpt løpsk. Oslofjorden er nesten tom for fisk. Vi har blitt langt flere folk, mange av dem med en annen kulturell og etnisk bakgrunn enn norsk. Alt dette krever nye løsninger. I dette heftet deler også Gro Balas, som var en del av arbeidet bak Oslo 2010, sine refleksjoner rundt tiden som har gått.

Så hva vil vi med prosjektet Oslo 2040? Og hva skal det bidra til?

Jeg håper en lang horisont kan inspirere til å tenke enda større enn vi gjør i dag. Og kanskje til å tenke nytt på en annen måte. Jeg skrev for et par år siden en bok om norsk boligpolitikk. En av historiene som inspirerte meg sterkt er fra Grini. Der satt mange store politiske tenkere. Einar Gerhardsen var selvsagt en av dem. I studiegrupper skjult for fangevokterne ble grunnlaget for framtidens velferdsstat lagt. I tillegg til et godt helsetilbud, et tilgjengelig utdanningstilbud og en rettferdig pensjon, ble grunnlaget for en ny og offensiv boligpolitikk lagt som del av den velferden folk skulle sikres. Husbanken, satsing på boligkooperativer og en offensiv kommunal tomtopolitikk var barn av den idérikdommen de visjonære folka i fangenskap besatt. Innovasjoner som har påvirket flere generasjoner i ettertid.

Poenget mitt er dette: Sosialdemokratiet handler om å gjøre jevnlige forbedringer i folks liv. Men det handler også om å gjøre noen jafs, snu kortene i bunken, tenke nytt. Da må vi rette blikket langt fram, slik Einar Gerhardsen gjorde. Vi har selvsagt en helt annen situasjon her i dag. Vi har ingen krig i Norge. Men vi har krig rundt oss, nær oss. Vi har økende forskjeller. Vi har en klimakrise. Vi skal komme oss etter en pandemi som fremdeles pågår. Alt dette gjør at også vi må ta noen store jafs for å sørge for at framtida for folk blir enda bedre enn i dag.

Så, for å være konkret: hvordan kan dette heftet brukes i partiet?

Alle temaene i dette heftet består av to eller flere tekster som fremmer håp, drømmer, spådommer eller strategiske veivalg i Oslo for de neste 18 årene. Alle kapitlene åpner også med noen brede spørsmål til diskusjon. Når dere skal bruke heftet lokalt kan dere ta utgangspunkt i en eller flere tekster, dere kan be noen i lokallaget forberede et innlegg knyttet til spørsmålene vi stiller

eller dere kan invitere til studiesirkel der noen forbereder og presenterer en tekst, og sier noe om hvordan skribentens tanker vil kunne påvirke Oslo. Hftet kan også brukes som et oppspill til programdebatt.

For eksempel kan en debatt om konkrete politiske prioriteringer inn mot neste lokalvalg starte med at man tar et blick på Oslo 2040 og diskuterer noen strategiske veivalg og utgangspunkt. Deretter kan man spørre seg selv om prioriteringene vi gjør nå tar oss nærmere det målet.

Jeg håper de tankene og visjonene som løftes fram i tekstene i dette hftet også kan virke til inspirasjon for den konkrete politikken som skal lages for valgperiodene som gjenstår før 2040.

I debattheftet Oslo 2010 skriver arbeidsgruppa om hvordan mennesker alltid har hatt drømmer om en bedre framtid for seg og sine barn. Men de skriver også at drømmer ikke er nok: «Det som gjorde Arbeiderbevegelsen til en grensesprengende bevegelse, var at pionerene så sammenhengene i samfunnet. De så hvordan samfunnet måtte organiseres og omskapes for å virkeliggjøre drømmene. Derfor ble Arbeiderpartiet en kraft. Politikk er både å velge og å ville. Mye blir mulig hvis vi bruker våre fellesressurser riktig og stiller de riktige kravene om innsats». Så ønsket de velkommen til en god tanke-reise til Oslo i 2010.

Jeg håper vi med debattopplegget Oslo 2040 kan gi dere en like god tankereise inn i hovedstaden vår 18 år frem i tid. Og at det kan gi inspirasjon til å løfte blicket og tenke ut og lage politikken som skal til for å få oss dit.

Rune G tok over Einar Gerhardsens parti. Nå tar vi Rune Gs parti videre. Vi kan ikke lenger lene oss på Rune. Eller på Einar. Men vi kan lene oss på hverandre. Nå er det opp til oss å skape den virkeligheten, byen, hovedstaden vi ønsker oss for dem rundt oss og for dem som kommer etter oss.

Intervju:

Gro Balas

«Jeg synes det er en helt vesentlig øvelse å se langt frem i politikken. Vi gjør ikke nok av det i dag», sier Gro Balas.

Gro Balas (f.1950) er mangeårig politiker for Arbeiderpartiet i Oslo og har blant annet vært byråd for helse og eldre, for barn og utdanning og for finans og plan. Hun har også vært kommunaldirektør i Oslo kommune, og direktør for Kultur- og idrettsetaten, byens 1000 års-jubileum og Oslo kommunes kunstsamlinger.

I 1989 var hun med på arbeidet med Oslo 2010, en framtidssvisjon for en bedre by – og en mal og inspirasjon for arbeidet vi nå gjør med Oslo 2040. Det startet med et folkemøte på Grorud Samfunnshus og endte i et debatthefte som samlet 11 tekster fra ulike bidragsyttere, samt et studieopplegg til bruk i partilagene.

«Jeg husker blant annet at Rune (Gerhardsen, red.anm) og jeg den gangen faktisk ble fotografert og sminket til å være det vi den gangen tenkte på som eldgamle 70 år, jeg hadde blant annet en sånn rød grusom hatt, så ble vi fotografert foran noen sånne fremtidsinstallasjoner på Teknisk Museum. Vi tok den helt ut for å gi dette arbeidet oppmerksomhet, for å si det sånn», ler hun.

Balas bidro selv om en tekst om å være gammel i Oslo i 2010. Der skriver hun blant annet en del om gode kollektivtilbud for eldre. Om en informasjonssentral, om kollektive botilbud, om kollektive trening- og fritidstilbud og sågar et kollektivt tilbud om turer til varme land flere måneder i året – der alt skjer ved betaling etter evne.

Hvordan ser byen ut i dag sammenlignet med det du så for deg?

«Det er faktisk en del vi har fått til. Internett løste jo mye av det behovet jeg den gangen så for meg at en informasjonssentral skulle løse. Likevel stoler vi nok i dag for mye på at den digitale verden hjelper oss med alt. Spesielt mange eldre mennesker behersker ikke den interaktive verden vi lever i. Jeg kan ikke skjønne at folk som er 20 år eldre enn meg klarer å betale regninger. Så har bibliotekene i Oslo gjort en god jobb for å sikre støtte og opplæring, men jeg mener den politiske oppmerksomheten rundt dette er for liten. Det er helt avgjørende at eldre deltar i samfunnet og i demokratiske prosesser», sier hun.

Balas peker videre på at sykehjemmene har gjennomgått en kraftig forbedring siden den gangen hun beskrev hvordan det var, med dobbeltrom og maks en kvadratmeter til å oppbevare personlige eiendeler. Hun mener likevel det er mye å gå på når det gjelder alternative løsninger.

«Parallelt med at utbyggingen av sykehjemmene har skjedd, så har behovet økt. I dag må du være dement for å få plass på et sykehjem. Samtidig ønsker jo mange eldre å bo hjemme, men man trenger kanskje hjelp og kanskje er man ensom – man er blitt enke eller enkemann, vennekrets og familie dør kanskje ut og kanskje har man ikke barn. Hva gjør vi for dem? Det finnes ikke et godt slik mellomtilbud. Rune og jeg snakket ofte om at dersom vi var enslige og gamle på samme tid, så skulle vi ordne oss et kollektiv. Jeg og venninnene mine har også snakket om at vi kunne tenke oss et felles sted der vi kanskje delte kjøkken, men hadde egne rom og bad og en felles takterrasse der vi kunne drikke cocktails med martiniparasoller på kveldstid og stikke uhøflige ungdommer på trikken med spisse paraplyer på dagtid. Skal slike kollektive løsninger være mulig må de fysiske forutsetningene for det være til stede. Her har det ikke skjedd noe», sier hun.

Hun legger til at det dog finnes noen slike løsninger – for dem med penger. Balas mener vi trenger noe i offentlig regi.

«Etter mye skremser om eldrebølgen ser folk for seg en gjeng med grått hår og spaserstokker som kommer som en tsunami over

landet. Det er en grunnleggende feil tilnærming. Jeg pleier å si at gamle folk er helt alminnelige folk som bare er blitt eldre. Og det betyr i vår tid krav til ganske mye individuell tilpasning. Jeg mener de som kan betale for det skal betale for det, men det betyr at de som kanskje ikke er økonomisk sterke, subsidieres i større grad. Det er god fordelingspolitikk. Økonomiske forskjeller mellom folk vedvarer hele livet, men mange av behovene man får når man blir gammel er jo de samme – og helt uavhengige av lommebøkene», mener hun.

Når jeg spør hva Balas håper og tror når hun ser for seg Oslo i 2040 peker hun blant annet på at hun håper det fremdeles er en by av en håndterlig størrelse – der den nasjonale politikken for å skape gode liv i både by og land har fortsatt.

«Jeg tror ikke det koster noe mer enn det koster å stappe sammen folk i byer og frata dem de kvalitetene som gjør dem gode å leve i. For Oslos del handler det om å kunne bevare marka, bevare sjøen og ha en håndterbar trafikk og nærmiljø for alle i denne byen», sier hun.

Den tidligere byråden og kommunaldirektøren i Oslo håper også 2040 vil levere en annen boligpolitikk for unge enn den vi ser i dag. At ikke alle de eldre blir boende i byen mens de unge må finne seg et annet sted å bo fordi prisene er umulige å forholde seg til. Det blir dog en tøff utfordring, tror hun:

«Det er vanskelig å reversere den politikken vi har hatt de siste tiårene. Folk har tilpasset seg det systemet politikerne har lagt opp til, og satt alle pengene sine i boligformue. Da kan man ikke over natta ta grep som ødelegger de verdiene. Det er en ond sirkel som er vanskelig å håndtere, men som vi *må* håndtere. Den må håndteres med andre løsninger enn å bare bygge mer og mer, det har ikke fungert», sier hun.

Balas mener man på noen områder har klart å ta grep som har fått langsiktige viktige konsekvenser. På andre har man ikke fått det til.

«I miljøpolitikken synes jeg man nå har klart å ta grep, tenke langsiktige politiske løsninger og konsekvenser, men det er klart: advarslene har haglet i mange tiår før man kom dit. Når det gjelder så nære ting som byutvikling og nærmiljø klarer jeg ikke helt å se

at man har gjort politiske veivalg for å lage den byen man ønsker seg langt fram i tid», sier hun.

Balas er ikke udelt optimist med tanke på de neste 18 årene. Hun understreker at en del ting helt klart har utviklet seg i riktig retning fra hun og Rune Gerhardsen og flere satt og skrev i 1989 om den byen de ønsket seg i 2010. Hun peker imidlertid på at en del saker er blitt verre. Forskjellene mellom folk er en av dem.

«Skal vi snu utviklingen og sørge for en by i 2040 som gir flere like muligheter vi jobbe hardt. Vi kan ikke bare utjevne gjennom å gi tilskudd. Vi må sørge for at flere blir i stand til å komme i jobb og forsørge seg selv. I dag slipper vi folk for lett. Jeg mener en person under 25 aldri skal slippes over terskelen til et sosialkontor. De må få andre tilbud. En jobb. Kommunen kan organisere jobber. Det har dette byrådet med Raymond i spissen gjort, laget sommerjobber for folk i de mest utsatte bydelene. Det imponerer meg. Det betyr at det er mulig. Vi må passe bedre på folk som sliter når de går på skolen. Vi vet jo hvem de er. Vi må bare ikke slippe dem. Vi kan forhindre at de blir framtidige Nav-klienter. Gi dem et godt liv. Det handler ikke bare om at folk skal få tjene penger, men om selvrespekt, om utviklingsmuligheter og om å få mot til å ta fatt på resten av livet. Et slikt arbeid krever systematisk arbeid i hver eneste bydel. Vi kan klare det», sier hun.

Å få til store løft på disse områdene – eller andre – forutsetter at det blir gjort prioriteringer, mener Balas.

«Man må iblant overse noen ting, for å kunne ta grep på de aller viktigste områdene», sier hun.

Balas mener også det er avgjørende at de som i dag lager politikk jobber hardt for å engasjere folk. Hvis politikkutviklingen bare skjer i bobler og på toppen i partiene, får vi det ikke til, mener hun.

«Vi kan ikke hindre medlemmene i et partilag å tenke fritt og høyt fordi man skal ta hensyn til at regjeringen ikke skal få store problemer. Da svekkes demokratiet. Resultatet av det er at folk ikke lenger gidder å engasjere seg. Vi må dra med flest mulig. Lokalpolitikken må få fungere som det viktige korrektivet det kan være, og sørge for at politikken svarer på de behovene folk

har. Vi må tillate folk å ha drømmer og la dem bli hørt. Ikke alle kan bli enige om alt, og vi må akseptere en flertallsbeslutning. Men vi må ha gode prosesser som får ta den tiden det tar for at beslutninger blir godt forankret og troverdige, og for å sørge for at alle kjenner at de har en betydning – om de vil. Hva er det de kriger for i Ukraina i dag? At folk flest på grasrota skal kunne få frem sin oppfatning og være aktive deltakere i demokratiet. Det er demokratiets viktigste beskyttelse», avslutter hun.

Gro Balas er intervjuet av Hannah Gitmark, vinteren 2022.

Raymond Johansen:

«Oslo i 2040, vår by»

Raymond Johansen (f.1961). Byrådsleder i Oslo siden 2015, partisekretær i Arbeiderpartiet fra 2009 – 2015. Han har i to perioder vært statssekretær i Utenriksdepartementet for AP, og var generalsekretær i Flyktninghjelpen fra 2002 til 2005. I tillegg har han også vært sportslig leder av Vålerenga Fotball.

De sier en uke er lang tid i politikken. Da er det i alle fall lenge til 2040. Men er det egentlig det? Det er 18 år til 2040, det er også 18 siden 2004. Da blir det plutselig litt nærmere. For flere av oss husker 2004. Det er jo ikke så lenge siden. Vi husker kanskje hva vi gjorde den sommeren, at vi gikk på skole, eller hva vi jobbet med. Kanskje var det rundt da vi møtte partneren vår, eller ditt første barn ble født, eller du husker en bursdag eller to. Da blir det nærmere. Og ikke minst, vi husker kanskje hvordan byen vår så ut, og hvor mye den har endret seg siden da.

I 2004 fantes det ingen Opera eller Deichman. Trafikkmaskinen dominerte Bjørvika. Det var industri på Tjuvholmen. Oslo var ikke en europeisk storby. Det bodde bare 521 000 mennesker her, mot 700 000 i dag. Det var en helt annen by, med en helt annen befolkning og helt andre utfordringer.

Poenget er at mye har endret seg på 18 år. Noe som igjen betyr at byen som møter oss i 2040, vil se veldig annerledes ut enn den byen vi har nå. Hvordan Oslo ser ut i 2040, er opp til oss i Oslo Arbeiderparti. For at Oslo fortsatt skal være en solidarisk, grønn storby, for folk i 2040, må vi vinne valget i 2023 og flere valg framover.

Når jeg ser for meg hvordan Oslo kan se ut i 2040, så ser jeg en by hvor vi har fått gjort mye, men hvor vi fortsatt ikke er i mål.

I 2040 har vi tatt store skritt i riktig retning for å redusere forskjellene i byen. Forskjellene har blitt mye mindre og Oslo er en by hvor alle har like muligheter til å leve ulike liv. Uavhengig av hvor du bor i byen, hvem dine foreldre er, eller hvor de kommer fra. Byrådets satsing på tidlig innsats fra 2015, gratis AKS, flere og bedre barnehager og flere lærere, har hatt langsiktig effekt. Ungene lærer bedre norsk, foreldre som før var hjemme med ungene, er i jobb. Vi som by og samfunn er flinkere til å se og ta vare på de av oss som sliter med å henge med. Det har blitt lettere for ungdom å få seg jobb. Byrådets massive satsing på sommerjobber, ga faktisk ungdom en fot innenfor arbeidslivet. Et viktig skritt for å komme videre.

Byen i 2040 er genuint for alle. Etter at byrådet i 2021 lanserte Oslobolig som sørget for å tilby flere tusen boliger i markedet som vanlige folk kunne få kjøpt, fulgte store eiendomsaktører som OBOS etter med sine egne massive satsinger. Det viste seg at ingen egentlig syntes det var greit at det ikke var mulig for en sykepleier, brannkonstabel eller butikkansatt å kjøpe bolig i byen. Vi trenger alle typer folk for å virkelig være en by. Ellers er vi bare en enklave av like folk. Og det er, i tillegg til å være usolidarisk, også fryktelig kjedelig.

Oslomodellen som byrådet innførte i 2017 ble etter hvert til Norgesmodellen, og ikke nok med det; Etter noen år, lyktes det Støres regjering å overbevise EU-kommisjonen om at dette var et såpass bra verktøy i offentlig anskaffelser at Oslomodellen ble til Europamodellen for et anstendig arbeidsliv. Det har store ringvirkninger på arbeidslivet i hele EU i 2040.

Oslo har i 2040 for lengst nådd klimamålene sine, noe som gir en massiv vitamininnsprøyting til store deler av næringslivet og arbeidslivet i byen. Det revolusjonære anlegget for karbonfangst og lagring av CO₂ på Klemetsrud innebærer for eksempel store ringvirkninger for næringslivet lokalt i Søndre Nordstrand.

De etablerte innovasjonsdistriktene fører til et variert næringsliv med nye arbeidsplasser flere steder i byen. Særlig i

innovasjonsdistriktet Hovinbyen, hvor det helt fra starten av var en særlig satsing på sirkulærøkonomi, dukker det stadig opp bedrifter og næringsliv med helt nye forretningsmodeller for gjenbruk av materiale. Oslos næringsliv er i 2040 verdensledende på å ta i bruk ny grønn teknologi, noe som også fører til flere grønne arbeidsplasser for helt vanlige folk.

Innovasjonsdistriktet Hovinbyens nærmeste nabo, yrkesfagsskolen Kuben, drar i 2040 direkte nytte av disse innovasjonene. Samtidig som Oslomodellen bidro til å rydde opp i arbeidslivet, har det over tid lyktes byrådet å få fram at yrkesfagene er den riktige karriereveien for flere ungdommer fra hele byen. I 2015 ble ungdom i Oslo nærmest frarådet av foreldrene sine å søke på yrkesfag. I 2040 velger ungdommer i Oslo yrkesfag, fordi det gir mening og gir store muligheter i arbeidslivet. I 2015 sa vi at byen ikke hadde nok fagfolk til å bygge seg selv. I 2040 bygger vi byen selv.

Oslo er i 2040 ikke bare landets hovedstad, vi er en europeisk storby. Vi er en multikulturell by har som lyktes med å ta vare på og integrere flyktningene som har kommet til byen. Vi har siden 2015 hatt tradisjon for å være først ute med å teste ut nye løsninger innen klima, samferdsel og industri. Vi er nå en by som konkurrerer med andre europeiske byer om de beste internasjonale hodene og etablering av internasjonale selskaper. Det som gjør Oslo særlig attraktiv, er ikke bare at vi er verdensledende på grønt nærings- og arbeidsliv, eller at Støre-regjeringen bygde jernbaner til Stockholm og Gøteborg som gjorde det lettere for folk og gods å komme til og fra Oslo på en klimavennlig måte. Det som gjør Oslo virkelig unik i 2040, er de små ulikhetene i byen. Det at ungdomskriminalitet mer eller mindre er borte og at det er gode populære skoler over hele byen. Det er enkelt for folk å flytte til byen og det er enkelt å etablere seg i byen for alle mulige slags folk.

Det er også en by hvor helsetjenester som hjemmetjenesten er gratis og holder høy kvalitet. Høy kvalitet fordi vi sammen med fagbevegelsen har innført en tillitsmodell i tjenestene. I 2040 har vi allerede i en årrekke verdsatt de ansattes kompetanse, ikke økonomiske tellekanter. Fordi tjenester handler om folk.

Barna i barnehagen, bestemora på sykehjem, ungdommen på fritidsklubben. Det må vi aldri glemme.

Fellesrommene i byen vår handler også om folk. Steder hvor det er enkelt og trygt for familier og venner å møtes og ha gode opplevelser. I 2040 er Oslo en grønn by som setter folk i sentrum over hele byen. Det viste seg at bilfritt byliv i sentrum ikke var så farlig, fordi det faktisk er ganske trivelig for barn å leke i gatene hvor det tidligere var trafikk. I 2040 har sentrumshandelen fått en oppsving, samtidig som håndverkerne fortsatt kommer seg rundt i byen.

Under pandemien opplevde vi at folk ble mer opptatt av å kunne se arbeid og fritid mer i sammenheng. Folk var litt lei av å bruke tid på pendling. Det tok vi med oss i byutviklingen. Som på Hovinbyen hvor arbeidsplasser, boliger og fritidstilbud ble bygget i nærhet til hverandre. Pendling eksisterer selvfølgelig i 2040, men vi har revolusjonert kollektivtrafikken. Nytt signalanlegg sørger for hyppigere avganger på t-banen. Men i 2040 transporterer vi ikke bare fra stoppested til stoppested, eller fra t-banestopp til t-banestopp. Mikromobilitet er en del av kollektivtrafikken. Du blir transportert fra dør til dør. Byen ser også annerledes ut i 2040. Vi har bygget høyere og grønnere. Vi har fått noen markante høye bygg i byen vår som vi allerede har blitt veldig stolte av.

I 2022 var svært mange av de store idrettsanleggene byrådet hadde besluttet å bygge under bygging. Det var frustrerende. Vi innbyggerne følte forventning og utålmodighet. Men i 2040 er de nye badene på Stovner, Manglerud og Tøyen ferdig for lengst. Ikke nok med det, innen 2040 har vi også bygget et bad på vestkanten. Vi har bygget én, om ikke flere, flerbrukshaller i bydel St. Hanshaugen. Barna som vokser opp i 2040 går på skoler og deltar i idrettslag med en helt annen anleggssituasjon enn den vi tok over i 2015. Gode vilkår for breddeidretten hjelper også for å redusere ulikhet. Kanskje er det sånn i 2040, at vi faktisk gleder oss til et bærekraftig, rimelig, og etisk forsvarlig OL i Oslo i 2042.

I 2015 spøkte vi med at i Oslo var det 18 års sykluser på hvem som fikk lov til å styre. Altså at Høyre ikke skulle få slippe til igjen før i 2033. Jeg både håper og tror at Høyre i alle fall må vente litt til etter 2023, gjerne til etter 2040. For Arbeiderpartiet i byråd

er ikke ferdig. Vi har akkurat begynt. De største endringene, de største utfordringene ligger alltid foran oss. Det beste ligger alltid foran oss.

Raymond Johansen

Tema 1:

En samlet by

Oslo i 2022 er en delt by på mange måter. Det illustreres med store forskjeller i inntekt og formue, men gir seg også utslag på livsområder som forventet levealder. Forskjellene er geografisk konsentrert gjennom store ulikheter i levealder, inntekt og utdanning mellom de ulike bydelene i Oslo.

Fram til 2040 legger dette bakteppet grunnlaget for en rekke viktige veivalg innenfor politikkområder som bolig, integrering, utdanning og byplanlegging.

Tekstene i dette kapittelet tar utgangspunkt i disse utfordringene, men ut fra ulike perspektiver. Under følger også noen spørsmål dere kan bruke til diskusjon i lokallagene.

- 1. Hvorfor er det et problem med store ulikheter mellom bydelene?**
- 2. Skal tiltakene og politikkutviklingen i Oslo først og fremst konsentrere seg om bydeler med store levekårsutfordringer eller bør vi prioritere å legge til rette for ordninger som alle kan ta del i, uavhengig av bosted?**
- 3. Hvordan kan integreringspolitikken, boligpolitikken og politikk rundt frivillighet bidra til å få ned forskjellene?**
- 4. Hva er de viktigste grepene vi kan gjøre for at flere skal kunne bidra i arbeidslivet? Hvordan skal vi balansere mellom arbeidsrettede tiltak og ulike former for sosiale støtteordninger?**

«Oslo - en by med plass til alle»

Agnes Nærland Viljugrein (f. 1997) studerer statsvitenskap og jobber til daglig i barne- og ungdomsorganisasjonene i Oslo (UngOrg). Hun er 1. vara til Stortinget for Oslo Arbeiderparti, styremedlem i Oslo Ap og nestleder i bydelsutvalget i Gamle Oslo.

Det har blitt en floskel å snakke om en samlet by. Men en samlet by i seg selv er ikke viktig. Å få ned forskjellene i Oslo er derimot det største, politiske ansvaret Arbeiderpartiet har de neste 20 årene. En by som har plass til alle – uansett utgangspunkt – er det viktigste vi kan sørge for.

Helt siden industrialiseringa på 1800-tallet, har Oslo vært en klassedelt by. I Norge er byen vår i en særstilling når det kommer til segregerte bomiljøer, både på bakgrunn av økonomi og innvandrerbakgrunn. Dette styrker seg ved at personer med innvandrerbakgrunn i gjennomsnitt har svakere økonomi enn den øvrige befolkningen, og at segregering etter innvandrerbakgrunn ofte sammenfaller med segregering etter økonomi. Til tross for at Arbeiderpartiet overtok styringa i 2015, har vi ikke vært i stand til å bremse utviklinga. Tvert imot, den har fortsatt å øke i høyt tempo. Hva er det som skjer?

Flere folk i Oslo har dårlig råd. De jobber i lavtlønnsyrker eller er arbeidsledige, bosetter seg i nabolag der andre står i samme situasjon, og som igjen skaper sterkere levekårsutfordringer. Nabolageffekter gjør at segregeringen forsterkes. Hvilket nabolag i Oslo du vokser opp i, kan si mye om hva slags utdanning

du tar, yrkesposisjon, arbeidstilknytning, inntekt, helse, rusbruk, sosiale normer og hvor utsatt du er for å oppleve vold. Med andre ord, det aller meste her i livet.

Men enda viktigere er det at de som har mest fra før, har fått en enda større del av kapitalinntektene i landet. Det gjør at de har større valgfrihet i hvor de kan bosette seg, og velger områder der få eller ingen har innvandrerbakgrunn. Nabolagseffektene påvirker også her, men i positiv forstand: Innbyggerne i de gylne gettoene har bedre muligheter, bedre helse, høyere inntekt og flere fullfører utdanning.

I 2040 har Oslo vært gjennom radikale endringer på boligmarkedet. Og det er det første vi er nødt til å ta tak i. I dag har vi et boligmarked der de aller rikeste i Oslo ikke bare eier én bolig, men opptil flere hundre. Eiendomsbaroner tjener seg rike på bekostning av sånne som meg – vi som leier boligen vår og som sliter med å komme oss inn på boligmarkedet. Mens vi taper penger hvert år på å betale tusenvis av kroner inn til en huseier, kan alle eiendomsinvestorene i byen vår håve inn inntekter med lav skatt og øke egen formue. De eneste unge som kommer til å klare seg i 2040 hvis ikke vi nå gjør noe med utviklinga, er de som kan arve penger av foreldre og familie.

Boligmarkedet er en ulikhetsmaskin. De som taper mest, er vi som blir stående utenfor, og som ser på at avstanden til å komme seg på innsida øker hvert eneste år.

Boligpolitikken er også et generasjonsspørsmål. Hvis ikke dagens politikere tar styringa over markedet, sitter min generasjon igjen og må akseptere at det aldri blir et reelt alternativ å eie bolig. I så fall må vi sørge for at alle som leier bolig kan få akseptable leievilkår og sterkere rettigheter. Vi må erkjenne at det i 2040 er helt vanlig å leie bolig i Oslo, fordi det å eie var en rettighet som ble overlatt til de aller rikeste i byen vår.

Jeg ønsker meg ikke en sånn framtid. Heldigvis kan vi snu utviklinga. Tida er inne for å øke eiendomsskatten for Oslos aller rikeste. De som allerede eier store boliger i Oslo, gjerne mange, tar ingen skade av å bidra mer til fellesskapet. Og fellesskapet vårt trenger definitivt inntekter i årene som kommer til flere

sosiale boligprosjekter og til å bygge flere kommunale boliger. Ikke minst trenger vi å bruke skattepolitikken for å bremse prisveksten og gi min generasjon en real sjanse til å komme oss inn på boligmarkedet. Også de av oss som ikke arver.

I 2040 har vi et skolesystem som ikke reproducerer sosiale forskjeller. Da jeg var 16 år og søkte videregående, føltes det ut som om det å komme inn på den rette skolen var et spørsmål om liv eller død. Bare tanken på å komme inn på Stovner, Hellerud eller Ulsrud føltes ut som et mareritt. Ikke at miljøet på de skolene var noe annerledes fra ungdomsskolen jeg selv kom fra, der du gjerne fikk en klapp på skuldra hvis du møtte etter 20 minutter inn i timen, og en «så hyggelig at du dukka opp i dag»-kommentar på kjøpet. I mangel på aktiviteter i ferien oversvømte noen skolen til en kostnad på en million kroner, og viskelærkrig var et standardinnslag i ca. alle mattetimer. Jeg drømte om å komme meg et annet sted.

Den drømmen var ikke for alle. I 18 år gikk jeg på skole i en by styrt av Høyrepolitikere. Der forskjellene vokste mellom både områder og skoler til det nivået at skolekrets ble sentral informasjon i boligannonser. Der teoretiske skolefag ble prioritert foran praktiske, og vi lagde Toro tomatsuppe i Mat og Helse fordi skolen ikke hadde råd til matvarer. Jeg husker hvordan pappa måtte åpne kantina hver morgen, og vi måtte vente utenfor SFO til det åpna om morgenen. Men ungene vi venta sammen med hadde ikke råd til å gå på SFO, så de skulle bare leke i skolegården til skolen endelig starta. Mange av de ungene fikk ikke velge noe som helst i Oslo-skolen.

Jeg skulle bare visst at ikke Katta var noe for meg det heller. Skolen der karakterpresset var så høyt at ingen sa noe hvis de ikke fikk 5 eller 6 på prøvene. Der juleavslutninga hvert år ikke handla om noen som skulle synge eller danse, men om utdeling av diplomer fra nasjonale matematikk- og filosofikonkurranser. Da helsesykepleier presenterte seg fortalte hun ikke om kondomer eller kjønns sykdommer, men om stress og spiseforstyrrelser. Og da inngangsbilletten på skoleballet i 1. klasse kom på 600 kr for å være med, dro jeg heller på Punjab Tandoori med en barndomskompis og spiste «dagens» til mindre enn en hundrings.

Ytterpunktene i Osloskolen er ikke bra for noen, verken faglig eller sosialt. I 2040 skal ikke lenger ungdommer føle at livet deres er avgjort i det svaret fra Samordna Opptak tikker inn på mobilen i ferien. I 2040 må vi ha en inntaksmodell som har jevna ut forskjellene, som gjør deg sikker på at skolen din er bra uansett, og at du trygt kan søke på de samme skolene som vennegjengen din uten å være redd for at du er den eneste uten karakterene til å komme inn.

I 2040 er Oslo den beste kommunen i landet på å få folk ut i arbeidslivet. For innen da har vi fjerna fattigdomsfellene som holder folk tilbake: Mangelen på integrering er byttet ut med målrettet kvalifisering inn i arbeidslivet. Folk i kommunal bolig er ikke lenger redde for å øke sin egen inntekt i frykt for å miste boligen sin. NAV-tiltak som gjør deg sykere enn de hjelper, er bytta ut med ansatte som har tid og verktøyene til å følge opp folk som trenger det. Vi veit hva som funker, og vi har lagt innsatsen vår i å lykkes.

Men vi har også rydda opp. I den delen av Oslos arbeidsliv som utnytter folk, bryter regler, motarbeider fagorganisering og driver med sosial dumping mot noen av de mest utsatte arbeidsfolkene våre. Vi har klart å bekjempe de mest useriøse aktørene som ber ungdom i sin første jobb starte enkeltpersonsforetak i stedet for å signere sin første arbeidskontrakt, og vi sørger for at ungdom er i jobb er en selvfølge i kommunen. Vi prioriterer bedriftene som leverer på seriøse vilkår, som gir lære plasser til unge og vi fortsetter å utvikle lover og regler til å styrke arbeidsfolks stilling.

Det er ikke et alternativ å la være. For hvis ikke vi rydder opp i arbeidslivet, justerer inntaksmodellen på videregående eller bremser prisveksten på boligmarkedet i Oslo, blir forskjellene i Oslo enda større. Å overlate markedet å styrke boligpolitikken vår, gjør at de rikeste blir enda rikere. Å videreføre dagens skolesystem, forsterker segregeringen og svekker utdanningstilbudet for alle. Å la arbeidstakere være fritt vilt i arbeidslivet, hindrer nødvendig rekruttering til viktige bransjer, og river vekk tryggheten folk er avhengige av.

Når jeg tenker på den byen her, vandrer tankene mine alltid til gatene på Tøyen. Jeg tenker på K7-blokka, veggmaleriene,

grønnsakssjappene i Jens Bjelkes gate, eller Biblio på torget og skolegården.

Når du tenker på Oslo, tenker du sannsynligvis på det samme. Ikke på Tøyen, men på ditt eget nabolag. Kanskje ser du for deg området der du bor, folkene du møter på veien og alle minnene du har fra den delen av byen du bor i. På godt og vondt mener jeg at det er dette som gjør oss Oslofolk til Oslofolk: Vi lever i den samme byen, men ikke i den samme virkeligheten. På en god måte? Ikke bare. Men er det bare dårlig? Jeg er ikke sikker på det heller. For jeg elsker alt det rare som gjør Oslo til Oslo, og som sørger for at søndagstur til et nytt sted handler om å oppdage en del av byen jeg ikke kjente fra før.

I 2040 har vi gjort radikale grep mot forskjellene i Oslo, for det er det viktigste vi kan gjøre. Men hver lille del av byen vår er fortsatt forskjellig fra en annen, fordi det er særpregene som gjør at byen vår er det den er. Jeg lover ikke å kjempe for hele Oslo, eller for “en samla by”, for jeg tror at det er alt det som gjør oss forskjellige som er det sterkeste vi har. Det jeg lover er å kjempe for at hver lille del av byen vår, ikke er et hinder for at noen skal kunne leve akkurat det livet de drømmer om å leve. Og at Oslo er en mangfoldig by med plass til alle.

«Mangfold og innvandrers klassereise mot 2040»

Ubah Aden (f. 1968) er utdanningspolitisk talsperson for Arbeiderpartiet i bystyret i Oslo. Hun har tidligere jobbet i blant annet IMDi og Nav. Aden er også forfatter, samt styremedlem i kvinnenettverket til Oslo Arbeiderparti og Holmlia Arbeiderpartilag.

Oslo 2039: Valget er rett rundt hjørnet. Aldri har jeg sett maken til slik valgmobilisering og valgengasjement. Jeg merker dette blant annet gjennom mitt barnebarn som nettopp ble med i AUF. Han snakker ustoppelig og er stolt over hvordan samfunnet har utviklet seg, og er opptatt av tiltakene vi trenger for å bedre klimaet og forstå den digitale verden vi har blitt en del av. Hans sprudlende engasjement minner meg om kvinnekampen jeg selv var en del av på 2000-tallet.

Jeg husker den tiden samfunnet antok at mennesker fra mer enn 200 nasjonaliteter i Oslo var opptatt av de samme utfordringene. Slik var det ikke. Dette mangfoldet representerte tvert imot ulike behov for kvinnekamp og ulike likestillingsutfordringer. Mange av kvinnene kom fra land med langvarig krig og konflikter, analfabetismen var veldig sterk og skolegangen var begrenset til menn. Begrepet feminisme og kvinners rettigheter var for mange av dem dermed ukjent og tabu.

Disse kvinnene trengte en kvinnebevegelse som anerkjente deres rettighetskamp. Jeg forsøker å minne barnebarnet mitt om hvilken klassereise vi måtte gå gjennom for 20 år siden, for

å få det samfunnet han er så stolt av i dag. Hva vi måtte ofre og hvilke politiske endringer vi krevde. Det viktigste vi gjorde var endringene i integreringspolitikken. Det var tilgangen til arbeid og egne penger som sto for den virkelige kvinnefrigjøringen.

Oslo har alltid vært en delt by hvor sosiale forskjeller og klasseforskjeller sammenfaller med bosted. Disse forskjellene var sterkt synlige de første tiårene på 2000-tallet. Da økte de økonomiske og sosiale forskjeller mellom majoriteten og minoritetsbefolkningen ekstremt mye. Den norske velferdsstaten krevde høy yrkesdeltakelse. Manglende tilgang til arbeidsmarkedet førte derfor til store konsekvenser for både for den enkelte og samfunnet. Det å ikke ha arbeid gav dårlig helse, dårlig økonomi og dårligere levekår.

Å flytte fra sitt hjemland og komme til et fremmed land som er totalt ulikt av det du vokste opp i, kan by på både utfordringer og muligheter. Noen av utfordringene innvandrerne møtte i Norge var sammensatte. En betydelig andel innvandrerkvinner hadde lav utdanning fra hjemlandet, eller utdanning som ikke var godkjent eller etterspurt i Norge. Det medførte utfordringer med å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Mangel på formell kompetanse var ikke den eneste utfordringen kvinner som kom møtte. Mange kvinner ble utsatt for vold og diskriminering. Mange innvandrerkvinner følte seg alene i en rettighetskamp som norske kvinner hadde vunnet for over 100 år siden. Vi som knuste kulturelle glasstak og krevde sosial endring på hjemmefronten, fikk familiekonflikter og skilsmisser i retur. Kvinnene ble i mange tilfeller alene med omsorgen. Det ble en tung byrde å bære alene. De andre kvinnene som ikke satset på utdanning eller jobb, så på kvinnene som knuste glasstak som mislykkede. De ble behandlet som fremmede og ekskludert fra miljøet.

Myndigheter og politikere hadde gang på gang prøvd å løse utfordringen ved å komme med brannslukningstiltak som hadde kortvarige effekter. Konsekvensen av feil politikk resulterte i økte klasseforskjeller, økt arbeidsledighet, økt fattigdom, og økt utrygghet både i arbeidslivet og i samfunnet generelt. Folk begynte å miste tilliten til myndighetene, tilliten til hverandre og

troen på felleskapet.

Intensjonen bak integreringspolitikken vi førte den gangen var god, og forventningen var at folk skulle jobbe, men det manglet konkretisering av hvordan resultatene skulle oppnås. En løsning ble påtrengende nødvendig. Og løsningen ble, som så ofte før, å få flest mulig i arbeid. Men med en ny tilnærming. Etter hvert bidro det til et mer åpent og inkluderende arbeidsmarked som var tuftet på felleskap og felles verdier.

Arbeiderbevegelsen har alltid banet vei for nye sosiale strukturer. Tidligere hadde arbeiderbevegelsen kjempet for lik rett til utdanning og kvinnebevegelsen krevd å delta i samfunnslivet på lik linje med menn. Nå var det innvandrerne sin tur til å inkluderes, og Arbeiderpartiet kjempet også denne kampen.

Det beste og viktigste løftet som ble gjort, og som muliggjorde det tolerante samfunnet som barnebarnet mitt er en del av i dag, var innsatsen i arbeidsmarkedet. All medbrakt kompetanse ble tatt i bruk. Det gjorde det mulig å se ressursene til de som kom på en helt ny måte. En som hadde jobberfaring, men manglet formelle kvalifikasjoner, fikk skreddersydd en vei til fagbrev. En som manglet språket som trengs for å fungere i arbeidslivet fikk hjelpen vedkommende trengte fra gode kollegaer og tilpassede ordninger. De som hadde utdanning fra hjemlandet, fikk vurdert relevansen av kompetansen raskere enn før. Arbeidsgivere som satset på et inkluderende og mangfoldig arbeidsliv fikk intensiver til å ansette flere og fikk anerkjennelse for sin innsats.

Disse utfordringene møtte vi med riktig medisin. Vårt integreringsløft skapte et arbeidsmarked som gjorde det mulig å benytte uforløste ressurser. Vi tenkte nytt om en del stønader og støtteordninger, og stilte større krav til oss selv om å følge folk hele veien ut i arbeid. Det ble stilt strengere krav, for eksempel om språk og jobbtilknytning, men det ble også gitt mer oppfølging som ga reell sjanse til å møte kravene. Det ble forandringen vi trengte. Endringene har gjort at langt flere satt mye stolthet i å forsørge seg selv og i å jobbe. Flere har tatt mer ansvar for egen integreringsprosess. Det har gitt flere folk mer frihet.

Vi avsluttet samtalen med et glimt av erkjennelse av at våre

generasjoner har forskjellige kamper og djevler å kjempe mot. Vår kamp handlet om tilpasning og kravet om å ha samme levestandard. Mitt barnebarns kamp handler om overlevelse og sikkerhet på grunn av klimaendringer og teknologi – noe vi tok for gitt i vår generasjon. Felles for dem er at vi må stå sammen for å løse dem.

Tema 2:

En by som skaper og deler

Oslo har i 2022 høy økonomisk aktivitet, et godt arbeidsmarked og et bevisst forhold til verden rundt oss. Likevel fordeles godene på arbeidsmarkedet skjevt. Bransjer som bygg og anlegg, renhold, helse- og omsorg med flere preges av mange mennesker med harde jobber, lange dager og lave lønninger. Fram mot 2040 vil Oslos næringsliv måtte fortsette å videreutvikle seg, fordele godene bedre enn i dag og samtidig tilpasse seg nye klimakrav.

Tekstene i dette kapitlet er skrevet med et hjerte for Oslos næringsliv, men også for alle de vi trenger til å jobbe der. For å ta diskusjonen videre kan dere for eksempel ta utgangspunkt i følgende spørsmål:

Spørsmål til lokallagene:

- 1. Hvordan kan Oslo styrke arbeidet mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet og kampen for et anstendig arbeidsliv frem mot 2040?**
- 2. Hvilke type næringer bør byens politikere legge til rette for de neste 18 årene?**
- 3. Hvilke politiske rammebetingelser mangler for at Oslo fortsatt skal ha både et næringsliv og en arbeidsstyrke i verdensklasse i 2040?**

«Skape og dele gjennom omstilling»

Trine Lise Sundnes (f. 1970) er oppvokst i høyblokkene på Bjerke og bor i dag på Grünerløkka. Hun leder fagligpolitisk utvalg i Oslo Arbeiderparti og er en del av partistyret. Hun har sin bakgrunn fra fagbevegelsen, som del av LOs ledelse, som forbundsleder og som arbeidsplassstillitsvalgt. Trine Lise har permisjon fra LO og er stortingsrepresentant for perioden 2021-2025.

Fremdeles stiller vi oss spørsmålet: Lever vi for å jobbe eller jobber vi for å leve? Likevel har spørsmålet blitt mindre viktig i 2040. I dag henger gode liv og gode arbeidsliv uløselig sammen i landets hovedstad.

Oslo er ikke bare landets hovedstad og største by, men også en viktig motor for hele Norges økonomi. Her utvikles nye ideer, arbeidsplasser, innovasjon og bærekraftige løsninger for hele landet.

At vi lykkes med å skape lønnsomme arbeidsplasser som gir folk en inntekt, mestring og mening er helt avgjørende, også for å finansiere vår felles velferd. Arbeid trykker velferden. Det har vært særlig utfordrende de siste 10 årene.

Målet om netto nullutslipp synes være lengre unna enn på svært lenge og Norge sliter fremdeles med å innfri forpliktelsene vi påtok oss i Parisavtalen for nesten 25 år siden. Den gang ble Stortinget enige om fem prioriterte innsatsområder i klimapolitikken: Redusere utslippene i transportsektoren, utvikle lavutslippsteknologi i industrien og ren produksjonsteknologi, CO2-håndtering, miljøvennlig skipsfart, og å styrke Norges rolle som leverandør av fornybar energi.

Målene fra den gang er innen rekkevidde, men ettervirkningene av krig i Europa har gjort jobben enda mer krevende. Siden freden har vi slitt med urolige og ustabile markeder, samt økende priser på mat og energi, og ikke minst manglende sysselsetting.

Ett lyspunkt er EUs storsatsing og omstillingsplan «Fit for 55». I etterkant av EUs grønne giv, har mange land i Europa kuttet langt mer utslipp enn hva Norge har måttet. Oslo har likevel gått foran og fungert som plog for resten av landet. Siden 2015 har det Arbeiderparti-ledede byrådet jobbet for å gjøre Oslo til en spydspiss innenfor klima og miljø. Dette har resultert i at utslippene har gått ned og at flere nye grønne næringer har blitt etablert. Det var først da Oslo Science City kom skikkelig i gang at det virkelig tok av. Satsingen i forsknings- og utviklingsmiljøene har båret frukter.

Oslo leverte på sine klimaforpliktelser allerede ett år før tiden og byen fortsetter å kutte utslipp. Satsingen på kollektivtrafikken har også hatt stor betydning, ikke minst for de mange tusen som skal til og fra jobb hver dag. Byrådet er inne i sin åttende periode. Det er 10 år igjen til Norge skal være klimanøytrale og Europa verdens første klimanøytrale kontinent. At Arbeiderpartiet har sittet med makt i Oslo i så mange år handler om byrådets stabile styring og evnen til å skape trygghet i en svært turbulent tid. Det har gitt folk som bor her stolthet og tilhørighet til byen, og tillit til Arbeiderpartiet som styringsdyktig parti.

Men det har vært tøft å komme hit for byens innbyggere og særlig krevende for byens arbeidstakere. Mange var tidvis arbeidsledige under de harde 2030-årene. Da venstresiden tapte Stortingsflertallet i 2033 gikk det fra vondt til verre. Den økende andelen pensjonister, lavere ledighetstrygd og økte matvarepriser var tungt å bære.

Som så ofte før var det fagbevegelsen som ble nøkkelen for å snu utviklingen og vinne tilbake stortingsflertallet i 2037. I Oslo har andelen fagorganiserte økt betraktelig etter at partene i arbeidslivet tok ansvar for å sikre læreplasser til alle som valgte yrkesfag. I kommunen er det nå nærmest 100% organisasjonsgrad. Kanskje fordi byrådet i Oslo startet å merke alle sine velferdstjenester med «Trade Union Proud

Employer»? TUPE-merket har ført til en enorm stolthet blant kommunens fagforeninger og gir energi i videreutviklingen av velferdstjenestene for byens befolkning.

Omleggingen til sirkulære forretningsmodeller er Oslos store stolthet. Hit valfarter næringslivsinteresser fra resten av landet for å lære. Men disse resultatene har ikke kommet av seg selv, og ville aldri vært mulig uten det unike samspillet mellom politikk og arbeidsliv som har blitt utviklet i hovedstaden.

Erfaringene fra et arbeidsliv i omstilling har vist at de tryggeste jobbene er de som tar klimautfordringene på alvor. Tett samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidslivets parter har vært helt vesentlig. Å satse på fagarbeidere og kompetansebygging blant ansatte i miljø- og klimaforbedrende tiltak har handlet om å gjøre arbeidsplasser og folk til en del av løsningen.

Norgesmodellen for et anstendig arbeidsliv, som begynte i Oslo, har likevel ikke løst alle problemer. Fortsatt er det stadig useriøse aktører som leter etter smutthull, lever i lovens randsone og utnytter arbeidsfolk. Den store forskjellen er at det ikke lenger lønner seg å være useriøs. Kravene til virksomhetenes behandling av arbeidsfolk er strammet opp og følges opp med kontroll og tilsyn. Utnytting av arbeidsfolk koster dyrt.

Å gå fra ord til handling for et grønt og anstendig arbeidsliv krever at de store næringene er med på laget. Heldigvis har vi mye av dette i Oslo. Både varehandel, reiseliv, utelivsbransjen, hoteller og restauranter, industrien og forsknings- og utviklingsmiljøer representerer store arbeidsplasser og mange ansatte.

Når både bedriftene og de ansatte involveres i prosesser for grønn omstilling og et mer rettferdig arbeidsliv, blir også resultatene bedre. Ikke minst har vi sett at det ligger mange arbeidsplasser i hvordan produkter lages, repareres, gjenbrukes og resirkuleres. Det har krevd politisk styring, men ville aldri vært mulig uten kunnskapen og kompetansen til de som jobber i selskapene.

Vi har erfart at markedet eller forbrukerne ikke kan fikse klimaet alene. Vi vet at det er de store næringene må ta de store løftene. Og vi vet at vi må løse klimakrisen gjennom arbeid, ikke gjennom

ledighet. Løftene – de gjøres av arbeidsfolk med skikkelige jobber og skikkelig lønn. En rettferdig klimapolitikk må være inkluderende og forståelig for alle som berøres.

Målet vi satte oss, at arbeidstakere i Oslo skulle være blant verdens mest kompetente i sine bransjer, var hårete og vi er ikke i mål enda, men Oslo-folk setter pris på å bli satset på. I Oslo har vi klart å ta vare på kompetent arbeidskraft, videreutvikle mennesker og skape produkter og tjenester som bidrar til det grønne skiftet. Det er til å bli stolt av, det trygger velferden slik at byen både skaper og deler. Framtida er lys for Oslo!

«Lykkes vi dette tiåret, lykkes vi de neste femti årene!»

Jan Christian Vestre (f. 1986) er født i Haugesund, men har vært bosatt i Oslo i en årrekke. Han er utdannet jurist og har blant annet ledet familiebedriften Vestre AS. I dag er Jan Christian næringsminister.

Det er viktig å tenke langsiktig når det kommer til hvilken rolle vi mener næringslivet i Oslo skal ha i 2040. Samtidig er det grepene vi tar i dag som bestemmer hvorvidt vi lykkes 18 år fram i tid. Vi må være utålmodige og være villige til å ta politisk risiko i dag for å få på plass gode forutsetninger for framtiden. Som næringsminister har jeg fra dag én vært opptatt av å treffe bedrifter, tillitsvalgte og arbeidsfolk, for å få innspill til hvordan næringspolitikken må rigges for at vi skal nå målene vi har satt oss.

Flere av bedriftene har jeg møtt i Oslo. Jeg er mektig imponert over kompetansen og pågangsmotet jeg har møtt underveis. For meg har disse møtene vært inspirerende. Her har jeg fått se hva som gjør næringslivet i Oslo i stand til å møte utfordringene vi står ovenfor i framtiden, og fått innspill til hvordan vi kan spille dem enda bedre. Oslo er en viktig motor for den norske økonomien. Byen har et sterkt og etablert næringsliv som er innovativt og løsningsorientert. I denne byen skapes det nye grønne arbeidsplasser og det utvikles nye bærekraftige løsninger for hele landet.

Regjeringen har satt seg ambisiøse mål for de neste årene. Innen 2030 skal vi kutte klimagassutslippene i Norge med 55 prosent. Vi skal få flere i arbeid, øke aktiviteten over hele landet, og øke eksporten utenom olje og gass med 50 prosent – også det innen 2030. Når vi spiller på lag, kan vi utrette store ting. Det har norsk industrihistorie vist oss. Nå skal vi i fellesskap utvikle nye, grønne satsninger. Dette er et arbeid Oslo vil spille en viktig rolle i. At regjeringen når målene vi har satt oss, vil også ha mye å si for hvordan Oslo sitt næringsliv vil se ut i 2040.

Klimakrisen er ikke noe som kommer. Klimaendringene er her nå, og vi opplever allerede konsekvensene. Framskrittene er mange og viljen er stor, men utfordringen er enorm. Innen 2030, skal vi kutte klimagassutslippene med 55 prosent, og innen 2050 skal vi være et nullutslippssamfunn. Den gode nyheten er at utslippskutt kan bidra til store muligheter for næringslivet og nye jobber, blant annet i Oslo.

I 2040 kan Oslo gå fram som et ledende eksempel på at politisk vilje og et ambisiøst næringsliv som samarbeider godt og stiller opp med gode løsninger, sørger for at vi kommer oss raskere gjennom det grønne skiftet. Utslippskutt kan bli Oslos vei til økt vekst og velstand, eksport og grønn jobbskaping. Slik kan byen posisjoneres til å bli sentral for den grønne omstillingen ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt.

I 2040 håper jeg at vi har et næringsliv i Oslo som tenker bærekraft i alt de gjør. Dette kommer til å være avgjørende for å få til flere utslippskutt. Jeg ønsker meg et næringsliv som sørger for at varer som produseres har god kvalitet, lang levetid, kan repareres i stedet for å kastes og er laget av materialer som kan resirkuleres. Energien som benyttes til å produsere både varer og tjenester må være fornybar. At næringslivet satser på bærekraft vil gi oss smartere og renere produksjon, som igjen vil være bedre for både mennesker og lokalmiljøet i Oslo. Det vil også gi bedriftene bedre lønnsomhet på sikt.

Oslo er rigget til å kunne bli ledende innen teknologi og digitalisering i 2040. Vi har flere sterke digitale miljøer, som kan bidra til å skape mange nye, innovative og grønne arbeidsplasser. Det ligger også en unik forutsetning her for å knytte oppstartsbedrifter til norske industribedrifter med høy digitaliseringsvilje. Det er viktig at vi sikrer økt digitalisering og automatisering framover, og kompetansen som finnes i Oslo på dette må ikke undervurderes. Ved å satse på dette kan Oslo i 2040 ha bidratt til å øke både verdiskapningen og eksporten. Samtidig som næringslivet i byen vil ha bidratt til å sikre økt sysselsetting og miljøgevinst.

Jeg mener at Oslo i 2040 skal ha et næringsliv som er ledende når det kommer til å sikre et trygt, seriøst og inkluderende arbeidsliv. Tjenestenæringene står sterkt i byen og arbeidstakerne i Oslo skaper viktige verdier. Da er det helt avgjørende for at de ansatte i bedriftene involveres aktivt i arbeidet med nytenking og utvikling. Samtidig må næringslivet sørge for at ingen mennesker blir utnyttet på arbeidsplassen sin. Arbeidstakernes rettigheter må styrkes og ivaretas. Jeg ønsker meg også et næringsliv som tar ansvar for å inkludere flere i arbeidslivet. Vi må sørge for at alle som kan være i arbeid, kommer seg inn i arbeidslivet, for å lykkes!

Skal vi komme i mål, må staten spille på lag med næringslivet. Det har denne regjeringen sagt at vi skal gjøre. 2020-tallet og 2030-tallet er den aktive næringspolitikkenes æra. Vi vil ta hele verktøykassen i bruk. Staten skal inngå partnerskap med næringslivet, forene utslippskutt som monner og sikre næringsutvikling som skaper vekst. Lykkes vi med en rask, grønn omstilling de neste tiårene, lykkes Oslo i 2040.

«Oslo i verden: Den banebrytende lille storbyen»

Kim N. Gabrielli (f.1980) er oppvokst på Nøtterøy i Vestfold og bor i dag på Grønland. Han er leder av Internasjonalt Forum i Oslo Ap og sitter i det internasjonale utvalget til Arbeiderpartiet. Til daglig er Kim administrerende direktør i UN Global Compact Norge, som er FNs organisasjon for bærekraftig næringsliv. Kim har jobbet de siste ti årene i FN-systemet.

Morten Wetland (f. 1951) er født og oppvokst i Oslo. Han er nestleder i Internasjonalt Forum i Oslo Ap. Har vært Norges ambassadør til Tyskland og til FN i New York. Morten var statssekretær på statsministerens kontor og i energidepartementet i Gro Harlem Brundtlands og Torbjørn Jaglands regjeringer. Han har også vært Europadirektør i Statkraft.

Oslo er en digital, banebrytende storby og en av verdens mest kompakte storbyer. I en internasjonal sammenheng er Oslo en liten storby, men har infrastruktur og transport som binder fjell og fjord sammen, og som gjør at reisetiden er lav sammenliknet med andre byer. Allerede da Oslo fikk sin første helhetlige T-banelinje i 1966 var byen blant de minste storbyene som hadde en metro. Det er stort å være liten. Å være liten er en internasjonal konkurransefordel som Oslo må videreutvikle mot 2040.

Oslo har i liten grad prioritert å bli hovedkvarter for internasjonale organisasjoner som Genève og Wien. København er nordisk FN-hovedkvarter, ikke minst fordi Danmark har betalt FN for det. Oslo har valgt en annen profil og det kan sies å være en tematisk og faglig tilnærming hvor byen tar eierskap til enkeltområder som klima- og miljø, fred og nye teknologi. Det tror vi er en klok tilnærming.

Å være en liten, fremoverlent by gjør at Oslo både kan være en testhub for ny teknologi og nye reguleringer i en internasjonal sammenheng. Det gjør at byen kan lede an innen noen fagområder internasjonalt. Det digitale, klimateknologi, fredsdiplomati og foredling av kaffe er alle eksempler på at dette skjer i dag i ulikt omfang. Vi mener at den lille storbyen bør bygge videre på eksisterende satsinger og identifisere nye mot 2040. Da er fremoverlente politikere, som lager gode generelle rammebetingelser for næringslivet, frivilligheten, akademia og turisme avgjørende. Samtidig er det ikke tvil om at politikerne også kan peke på noen satsingsområder, som for eksempel å etablere Oslo som et bærekraftig finanssentrum for å vise vei.

Oslo kan ta en rolle innen spesifikke bransjer og skape seg en posisjon. Vi kjenner det fra fredsområdet, men det er mange som ikke kjenner til at Oslo er en av Europas desiderte viktigste kaffehovedsteder. Oslo var tidligere kjent som en av Europas jazz-hovedsteder fordi et lite, men svært dyktig miljø klarte å skape en jazz-scene i Oslo, som var helt unik for en slik liten storby og en egen Oslo Jazzfestival. I dag har det samme skjedd innen kaffe. Oslo foredler i dag store mengder kaffe og videreselger til andre land i Europa. Tim Wendelboe, som er en av de norske kaffepionerene, er verdensmester i å brygge og brenne kaffe og det var Oslo-kaféen Fuglen som innførte moderne kaffe til Japan. Foredling (brenning) av kaffebønner er en av de viktigste grunnene til at Norge i dag er på rundt 25. plass i verden når det gjelder å importere mengder av kaffebønner og samtidig er landet der importen øker raskest av samtlige land på topplista. Politikere kan ikke definere satsinger som jazz eller kaffe, men de kan legge til rette for gode rammebetingelser for gründere og fagmiljøer. Det er ikke tilfeldig at verdensledende jazz- og kaffemiljøer har oppstått i Oslo. Men hva kjennetegner disse miljøene og hva skal til for liknende suksessfulle miljøer fram mot 2040? I 2040 har Oslo forhåpentligvis fortsatt gode rammebetingelser for at miljøer som disse kan oppstå, men hva kreves da av politikerne?

Mens jazz og kaffe i det store bildet er minimale fagområder i den store sammenhengen, så er det klart at Oslo allerede har etablert og markert seg kraftig innen områder hvor politikerne spiller en avgjørende rolle, som teknologi, fred, turisme og det grønne skiftet.

Oslo som en av Europas mest trendy turistmål. Oslo har blitt en hovedstad for samtidsarkitektur med Barcode, Operaen og nye museer i internasjonal toppklasse som Munch-museet og Nasjonalmuseet. Oslo har også blitt en kultur- og matby på nivå med København og Stockholm. Oslo gjennomførte før pandemien årlig flere konserter enn både Stockholm og København, og både før og etter pandemien ser vi en voldsom oppblomstring av nye restauranter i Oslo. Flere internasjonalt anerkjente medier som New York Times og Lonely Planet har de siste årene kåret Oslo til blant verdens beste reisemål. Mot 2040 blir det en viktig arbeidsoppgave for Oslos politikere å videreutvikle tilbudet for kultur, mat og turister.

Oslo kan være byen for uttesting av digitale løsninger, teknologi og regulering av næringslivet. Oslo er en av verdens mest digitaliserte byer og en innovasjonshub for nye teknologier. Oslo er både stor og liten nok til å være testarena for løsninger som kan eksporteres til andre byer i verden, både innenfor klima, bærekraft og sosial utjevning. Oslos løsninger kan kopieres og skaleres til andre byer, samtidig som Oslo bør lære og kopiere god praksis fra andre. I dag er det flere el-biler enn bensinbiler i Oslo, sparkesykkeltettheten er blant de aller høyeste i Europa og Oslo Science City har blitt åpnet som Oslos første «bydel» for innovasjon og teknologi. Flere byer ser nå til Oslo for fossilfrie arbeidsplasser. Oslo vil også kutte sine utslipp med 17% gjennom uttesting av ny teknologi for karbonfangst og -lagring ved forbrenningsanlegget for avfall på Klemetsrud. I 2019 var Oslo miljøhovedstad og skrøt hemningsløst av alt hva kommunen har fått til. For at Oslo skal kunne fortsette å være ledende må det investeres både politisk og økonomisk kapital i å teste ut nye teknologier i årene som kommer. I 2019 var det mange land som fortsatt var i startgropa innen det grønne skiftet, etter to år med pandemi og stadig tydeligere varsler fra FN og forskere, så vil utvikling av ny teknologi på området akselerere til nye høyder. Den utviklingen må Oslo henge med på.

Oslo som fredsby. Selv mot et bakteppe av krig og krise i Ukraina er det rom for å kalle Oslo en fredsby. Vertskapet for Nobels fredspris og forhandlinger med Taliban og andre aktører fortsetter å sette Oslo på kartet. Oslo har i mange internasjonale miljøer vært synonymt med fredsarbeid, ikke bare etter arbeidet med

situasjonen i Midtøsten, men også gjennom norsk-drevne freds- og forsoningsinitiativ verden over. Hvert år samles verdens ledende fredsmeklere i Oslo. Oslo er også blitt til en internasjonal «tenketank» for fred- og forsoning og godt styresett: I Oslo ligger UNDPs Oslo Governance Center, som er en av FNs viktigste tenketanker og politiske verksteder for godt styresett. Business for Peace har sitt hovedkontor i byen og Fredsforskningssenteret PRIO har også hovedkontorer i Oslo. En oppblomstring av nye «fredsfestivaler» er også et uttrykk for dette med Oslo Peace Days i regi av UiO, Nobelinstituttet, Nobels fredssenter og PRIO, som den viktigste. Framover blir det avgjørende at Oslo bygger videre på denne tradisjonen og er en arena for både fredsforhandlinger og stadig flere internasjonale eveneter og festivaler om temaet. Ukraina-krisen har fornyet både fokus på krig og interessen for fredsdiskusjonen.

Oslo som grønt og bærekraftig finanssentrum. Oslo er ikke et skatteparadis, men et paradis for oss som ønsker rettferdig skatt. Petroleumsvirksomheten har særlig bidratt til å gi oss midler til å realisere visjoner for framtiden. Vi har et særegent miljø for økonomiforvaltning i Oslo. Vi er hovedsete for verdens største fond. Vi fikk grundige etiske retningslinjer for hvordan vi skal forvalte samfunnets sparepenger, med krav om miljøstandarder og menneskerettigheter, lenge før dette ble innført i andre internasjonale finansmiljøer. Private og offentlige pensjonskasser var pionervirksomheter når det gjaldt å stille krav til slik samfunnsetikk. Det blir lagt merke til over hele verden, og det gir meningsfullt arbeid for folk som ønsker å gjøre noe bra for framtiden, også når det foretas finansielle investeringer. Et slikt område som det fortsatt er mulig å ta posisjon på, særlig fordi det fortsatt er en åpen posisjon i Norden, er å etablere Oslo som et finanssentrum for bærekraft på samme måte som vi har blitt en testlab for klima- og miljøteknologi. Satsing på nye teknologier i det grønne skiftet kan også kobles til grønne investeringer, på samme måte som vår lange tradisjon for arbeidstakeres rettigheter og likestilling kan kobles til ansvarlig drift og investeringer. Videre må det etableres høyere utdanning spesifikt innen bærekraftig finans, som per i dag er lite utbygd. Det er også behov for en samtale med Oljefondet om deres grønne

investeringsmandater kan håndteres fra Oslo (i dag sitter deres team på dette i London). Det handler om å skape et finansmiljø i Oslo for bærekraftige investeringer hvor avgjørende aktører, som Oljefondet, DNB, Storebrand, Norfund, KLP, BI, UiO, Oslo kommune og staten går i dialog med politikerne, som det er gjort med Oslo Science City. Vi tror at vi i 2040 kan være et av verdens ledende finanssentrum for ansvarlige og bærekraftige investeringer, men da må politikerne samle de ulike aktørene for en bred samtale i tillegg til å legge til rette for gode rammebetingelser.

Oslo er allerede en internasjonal by, men vi håper at byen i 2040 vil være enda bedre posisjonert innen nye områder som gjør en forskjell internasjonalt. Vi tror det er en unik mulighet å fortsette å utvikle Oslo som en hovedstad som utgjør en forskjell. En kraftig forskjell for landene og menneskene rundt oss særlig innen bærekraft, fred og finans. Oslo har potensial og vi er på riktig vei, men det vil kreve aktive og engasjerte politikere i samarbeid med samfunnet rundt oss, for å bygge videre på alt det bra som gjøres i dag og inn i framtida.

Tema 3:

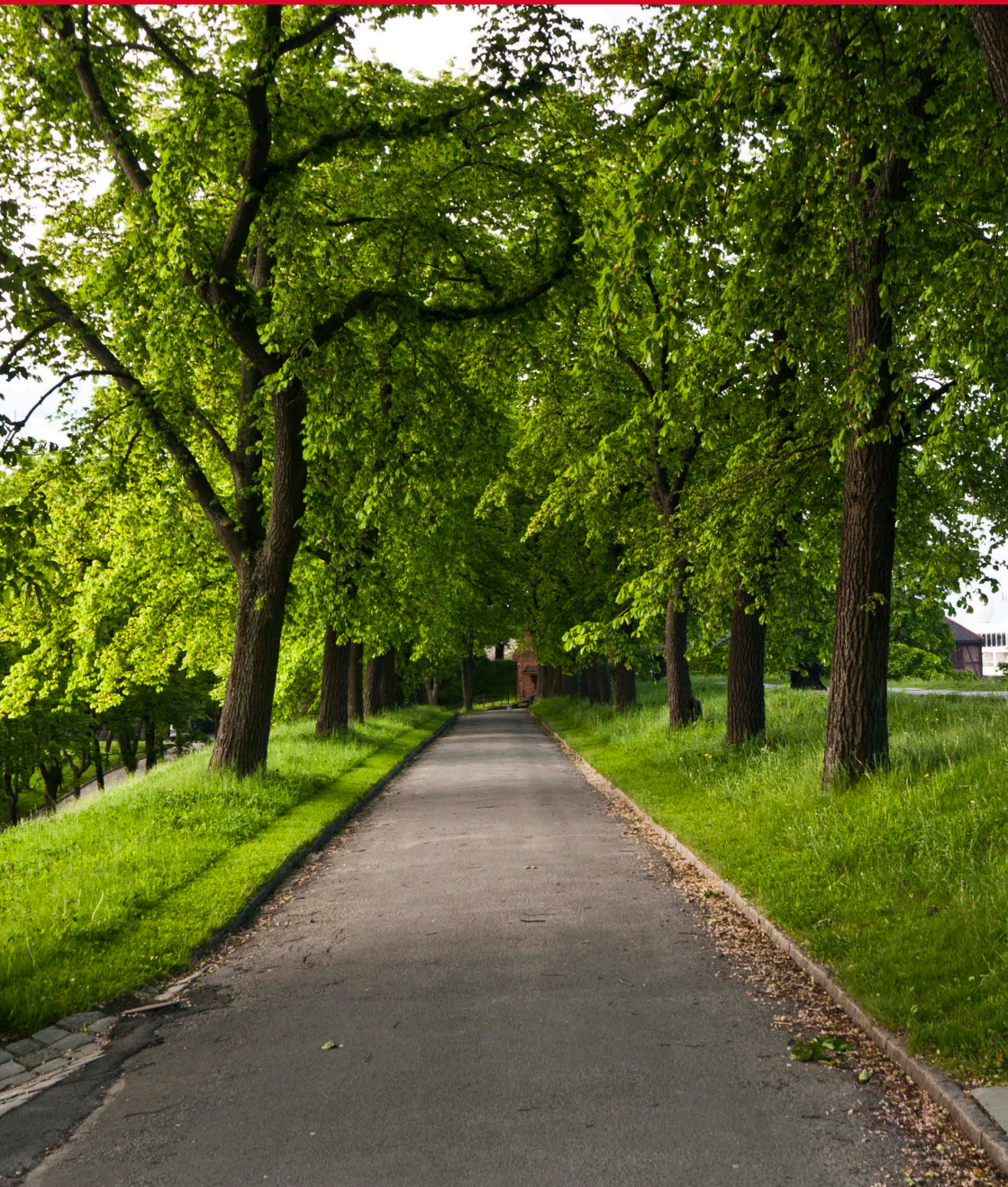
En bærekraftig by

Oslo i 2040 må være en by som preges av ren luft, grønne transportløsninger og som bidrar til å løse klimaproblemene. Dette skal gjøres samtidig som de sosiale forskjellene bygges ned, ikke opp. For sosialdemokrater kan det verken være aktuelt å legge ned arbeidet for miljø og klima eller å akseptere store klasseskiller. Det stiller store krav til den omstillingen vi er i gang med i 2022.

Tekstene i dette kapittelet sier begge noe om hvordan grønn omstilling og sosial rettferdighet er nødt til å henge sammen for å være bærekraftig. Hvordan dette ser ut i 2040 er derimot opp til blant annet dere som leser og diskuterer dette heftet.

Spørsmål til lokallagene:

- 1. Hvilke miljøproblemer er de viktigste å løse i Oslo fram mot 2040, og hvordan kan de løses på en sosialt rettferdig måte?**
- 2. Hva bør være Oslos viktigste bidrag for å nå klimamålene frem mot 2040?**
- 3. Hvordan kan Oslo få bedre, grønnere og mer sosiale transportløsninger frem mot 2040?**

«Oslos grønne livslinje»

Andreas C. Halse (f. 1986) er opprinnelig fra Lørenskog, men bor i dag på Sagene og er leder i Sagene Arbeiderpartilag. Til daglig jobber han som fagsjef i Tankesmien Agenda. Andreas er utdannet jurist og har erfaring fra forvaltning, fagbevegelse og politikk.

Det er trangt om plassen for den som vil fiske i Akerselva. Aktiviteten er populær, og dessuten må plassen fordeles mellom alt det andre elva har å by på. Noen deler av elva er full av unger som bader, andre steder har det kommet på plass stadig flere badstuer, og andre steder igjen er det så tett mellom uteserveringene og samlingsplassene at fisken skremmes bort.

Men det funker. Akerselva har gitt liv til byen i generasjoner. I 2040 er den fortsatt et naturlig samlingspunkt for innbyggerne.

En gang var det industri, produksjon og sagmugg som kjennetegnet elva. Nå er det grøntområder, latter, bading og fossende ølskum fra stappfulle serveringsbrett. Akerselva har blitt noe annet, men er likevel fortsatt det samme. Fellesskapet, samholdet og arbeidsplassene består, om enn på en annen måte enn før.

Det måtte ikke bli slik. Det er nok av eksempler på tidligere industriområder som visner hen og forlates. Eller forblir en grå betongmasse av fordums produksjon og skaperkraft. Det finnes nok av eksempler på steder som bare er historie. Det samme kunne skjedd med en forurenset elv i Oslo etter at industrien flyttet på seg.

Det var ikke alltid en selvfølge at Oslo skulle klare å holde sammen mens byen løste både klimakrise og lokale miljøutfordringer.

På 2010-tallet begynte klimakrisen for alvor å gå opp for norske politikere. Det ble også stadig mer åpenbart at privatbiler tok opp for mye plass i byen, og at den tette trafikken gjorde luften i hovedstaden direkte helseskadelig på det verste.

Men en krise kommer sjelden alene. Samtidig som hovedstaden trengte å løse både klima- og miljøutfordringer, skjedde det en eksplosjon i sosiale forskjeller. Gapet mellom fattig og rik økte og det ble stadig vanskeligere for folk i vanlige yrker å bo i hovedstaden. Det hele ble forsterket av Russlands krig mot Ukraina i 2022 som bidro til sterk vekst i prisene på både energi, drivstoff og mat. Kjøpekraften klarte ikke å holde følge. Vanlige folks lommebøker blødde.

Samtidig som de politiske utfordringene vokste, kom nye protestbevegelser og partier til. Mot slutten av 2010 og begynnelsen av 2020-tallet etablerte det seg for eksempel egne partier i protest mot alt fra bompenger til bensinpriser og strømpriser. Særlig lokalt gjorde disse protestlistene tidvis gode valg. Det er vanskelig å si at protestene var ufortjent. Alle partiene slet med å kombinere sosial samvittighet med framtidsrettede løsninger for klimaet.

Likevel ble det raskt klart at det å peke på et problem, er noe helt annet enn å løse dem. Det gjorde at protestpartiene mistet tillit og oppslutning like raskt som de vokste i utgangspunktet. Mot slutten av 2020-tallet var de alle blitt ubetydelige størrelser i både nasjonal og lokal politikk.

Nok en gang var det Arbeiderpartiet som måtte brette opp ermene. For å få til en vekst som var både sosial og grønn var det flere dilemmaer som måtte løses, og helst samtidig.

Folk hadde et grunnleggende behov for å komme seg rundt i en storby. Samtidig måtte privatbilismen ut av bykjernen av både logistiske og miljømessige grunner. Utfordringen med dette var bare at bompengereordningene skapte en skjevfordelt frihet, der de som hadde best råd også hadde størst frihet til å komme seg

rundt som de ville. De med best råd hadde også råd til å bo hvor de ville, mens folk med normale inntekter ble presset stadig lengre ut fra bykjernen og fikk lengre reisevei til jobben med på kjøpet.

Til slutt ble det Akerselva som inspirerte snuoperasjonen for byen. Utviklingen i og langs elva var et helt konkret eksempel på at man ikke må velge mellom historie og utvikling. Oslo måtte ikke velge mellom å være en by som fortsatt hadde rom og plass til vanlige folk, eller å løse klima- og miljøutfordringene. Det måtte bare prioriteres annerledes.

Fremfor å lete etter det ene grepet som skulle snu utviklingen, forsto partiet at det måtte jobbes systematisk i alle sektorer for å komme i mål. Som en konsekvens måtte både grønne og røde perspektiver inkluderes i all politikkutvikling.

Det startet med boligmarkedet. Noen steder måtte det bygges høyere. Andre steder tettere. Reguleringer måtte lempes på og gjøres smidigere. Det viste seg å være en virkningsfull start, fordi det store boligløftet lot seg kombinere så godt med både sosiale og klimamessige hensyn. Å bygge boliger som både varte og sparte på energien krevde kompetanse. Derfor ble det et fortrinn å benytte faglært arbeidskraft. Nye boliger kunne kombineres med produksjon av fornybar energi i form av blant annet solceller. Kommunen tok et krafttak som byggherre for dette grønne og sosiale boligløftet. Men det hadde ikke vært mulig uten at entreprenørene også var med på laget.

Sammen med en mer sosial beskatning bidro denne ekstra innsatsen også til å gjøre boliger mer tilgjengelig for førstegangskjøpere, og investorene flyttet midler inn i mer produktive deler av økonomien. Bolig forble en lønnsom investering for alle som ville bygge seg en bedre framtid, men var ikke lenger et lukrativt spekuleringsobjekt.

Innenfor transport ble det etter hvert tydelig at det slo ut bedre sosialt å regulere flere områder i byen kun til nyttetransport framfor å innføre stadig høyere, flate avgifter i form av bompenger. Siden tiden for store motorveiutbygginger uansett var over, var finansieringsbehovet begrenset. Satsingen hentet legitimitet og

støtte fordi den skjedde samtidig med massive utbygginger av både buss og bane, og en målrettet kanalisering av offentlige støttetiltak til folk med lave og normale inntekter. Det siste førte til en usedvanlig høy tetthet av elsykler i Groruddalen, som igjen bidro til en ikke ubetydelig folkehelsegevinst.

Flere gående, syklende og brukere av kollektivtransporten førte på sin side til et behov for nye sosiale møteplasser. Etter covid19-pandemien på tidlig 2020-tall var timingen perfekt for dette, fordi folk rett og slett var utsultet på sosial kontakt. Den individualistiske myten fra 90-tallets kasinokapitalisme viste seg å være nettopp en myte. Faktisk bidro det nye mylderet av grøntområder, utendørs treningssentre, teatre, badstuer, fiskesteder, roklubber og andre samlingsplasser til økningen i lykke og livsglede som igjen kunne spores blant byens innbyggere.

Det siste måtte riktignok også tilskrives styrkingen i byen utdanningssystem. Etter tiår med debatt om den videregående skolen ble etter hvert større ressurser flyttet til ungdomsskolen. Siden boligpolitikken bidro til en mer samlet by med mer mangfoldige bydeler, ble utgangspunktet for de ulike skolene også likere. Summen av disse grepene gjorde at stadig flere elever gikk ut med forutsetningene som trengtes for å gjennomføre et videregående opplæringsløp. Det hjalp også på at prestisjen til de yrkesfaglige studieretningene hadde økt betraktelig som følge av den store boligsatsingen. Faktisk var byggfag for lengst seilt opp som den mest populære linjen på videregående skole.

Oslo i 2040 er ikke bare er grønn by som når klimamålene. Det er også en by som skaper verdier, jobber og meningsfulle liv til menneskene som bor der. Men det kom ikke gratis.

Både politikere og næringsliv måtte gå på noen store smeller før slagordet om å ha alle med på omstillingen ble fulgt opp med tilstrekkelig handling. Ansvarlige politikere opplevde smeller i form av kraftige valgnederlag, og næringslivet i form av sprikende og uforutsigbare reguleringer som følge av den samme protestbølgen.

Heller ikke i 2040 fungerer byen uten protest eller konflikt. Det finnes ingen snarvei unna krevende politiske avveininger. Og byen blir tross alt aldri ferdig bygget.

Akerselva står seg imidlertid som en grønn livslinje gjennom byen, og utgjør både historie, nåtid og framtid. Men det beste med elva er at den også er noe mer. Det går tydelige og historiske krusninger fra de første fabrikkene og fagforeningene, til den sosiale funksjonen elva har som samlingsplass i dag.

Det skulle bli et eksempel for hele byen.

«Fra vugge til grav»

Anne Therese Gullberg (f.1974) er medlem av Den Socialdemokratiske Forening i Oslo Arbeiderparti. Hun har tidligere jobbet som seniorforsker ved CICERO Senter for klimaforskning og politisk rådgiver for Arbeiderpartiets stortingsgruppe. I dag er hun bærekraftsansvarlig i Kruse Larsen.

Oslo 2040. Koronagenerasjonen har tatt over den politiske styringen av både Oslo og mange andre byer verden over, etter at de etablerte politikerne ikke klarte å nå klimamålene i 2030. Dagens barn og unge har måttet ta mange tunge valg de siste ti årene – fordi vår generasjon ikke var villige til å ta de nødvendige valgene på 2020-tallet.

Ved kommunevalget i 2031 inntok generasjonen født mellom 2005 og 2015 bystyret. I 2035 var koronagenerasjonen i klart flertall.

Dette er en generasjon som har levd gjennom fem år med pandemi. De er unge, mellom 25 og 35, og har helt fra barndommen levd med helsekrise, inngripende tiltak og reguleringer. De har sett hvordan politikerne tok pandemien på alvor, og derfor stengte både skoler og barnehager og grensene til landet. De har sett at politikerne både har vilje og evne til å styre samfunnet, bare det er viktig nok. Og klimaendringene er viktig nok for den nye koronagenerasjonen.

Nå jobber denne generasjonen for å nå målet om netto null før 2050, slik at verden skal unngå bruk av dramatiske virkemidler som «geoengineering»: Forskerne har gjennom mange år jobbet for å finne måter å kjøle ned kloden igjen på ved å sette opp

gigantiske skjermer i verdensrommet for å beskytte Jorda mot solen, lage flere skyer, eller å lage kunstige vulkanutbrudd. Men usikkerheten ved å manipulere klimaet er fortsatt skyhøy, og faren for konflikter mellom land er stor når ett land kan påføre andre land tørke. Dette er en risiko koronagenerasjonen ikke er villig til å ta. Derfor satser den nye generasjonen politikere på utslippskutt.

Oslo var tidlig ute med klimabudsjetter. Nå styres byen ikke bare etter knappe karbonbudsjetter, men også etter knappe ressursbudsjetter. Målet er en 100 prosent sirkulær økonomi der alle ressurser gjenbrukes og gjenvinnes. Den globale kampen om ressurser har hardnet til, og man kan ikke la ressurser gå til spille. Alle ressurser må brukes fullt ut – og aller helst flere ganger.

Den globale ressurskrisen har gjort varer dyrere – og reparasjoner tilsvarende mer lønnsomt. Arbeidsplassene i handelsnæringen er i stor grad blitt til reparasjonstjenester. En viktig skillelinje mellom høyre- og venstresiden i politikken, er hvorvidt reparasjonstjenestene bør være i offentlig eller privat regi.

Søppelkassene i bybildet er så å si borte. Etter en krevende start på 2020-tallet, har alt avfall fått verdi. Det er få som frivillig kaster fra seg ressurser.

Karbon- og ressursbudsjettene er blitt Oslos viktigste eksportvare. Oslo har utviklet budsjettstyring for både norske kommuner og byer verden over. Nullutslippsfly på lengre distanser har latt vente på seg, så det er lite reisevirksomhet i denne bransjen. Klima- og ressurskonsulentene jobber digitalt.

Koronagenerasjonen som styrer byen, diskuterer ikke hvor høyt karbonbudsjettet skal settes. De diskuterer hvordan knappe utslipp skal fordeles. Når karbonbudsjettet er brukt opp, stanses prosjektene. Veiarbeid og byggeprosjekter stopper opp, selv når pengene er der. Det er kapasiteten på karbonlagring i Nordsjøen som setter grensene for utslipp. Skip på skip med CO2 ligger i kø og venter i Nordsjøen. Storskala lagring på norsk sokkel har tatt lenger tid å få på plass enn ventet, derfor er lagringskapasiteten fremdeles begrenset. Privat næringsliv er villige til å by langt høyere for å få lagret sitt karbon enn det norske kommuner er.

Hjemmekontor er blitt standard to dager i uken for alle. Kampen

i 2040 står om den tredje hjemmekontordagen. Alle trikker og busser er for lengst blitt nullutslippskjøretøy, det var et av områdene politikerne på 2020-tallet satset på. Likevel viser ressursregnskapene – med beregninger fra vugge til grav – at hjemmekontor er mer ressurseffektivt enn arbeid på kontor. Høyre- og venstresiden diskuterer i dag om det er best med påbud eller frivillige avtaler med store private arbeidsgivere, for å realisere det politiske miljømålet om den tredje hjemmekontordagen.

Mesteparten av varetransport i byen gjøres nå med varesykler. Alle kjøretøy har et vognkort med ressursregnskap. Veiene er dimensjonert for en begrenset mengde trafikk. For stor trafikk, vil gjøre at det må brukes asfalt og andre materialer til å ruste opp veiene tidligere enn budsjettet i ressursbudsjettet.

Når trafikken periodevis blir for stor, er det bilene og varesyklene med høyest ressursbruk fra vugge til grav som må parkere. Systemet er basert på datoparkering. Det er kamp mellom handelsstanden og store hjemmekontorbedrifter om hvem som må redusere trafikken i travle perioder. Gående og syklende på sykler uten batteri har fripass på veiene.

Allerede i 2022 passerte verden 1,1 grad, og det ble tidlig klart at Oslo og andre byer måtte tilpasse seg økende klimaendringer. Bekkeløp måtte åpnes, nedbygging av grønne lunger stoppes. En grønn by ble enda grønnere. Asfalten er blitt karbonfri, men likevel beholdt en smal stripe på tidligere brede fortau. Med stadig oftere ekstremvær, er det ryddet plass langs veier og fortau til flere trær og vannbad med flerårige stauder.

For å tilpasse byen til klimaendringene, er det utviklet grønne hus, med grønne tak i alle nybygg – etter krav fra kommunen. Fasadene mot sør er dekket av solcellepaneler. Energikrisen på 2020-tallet satte for alvor fart i bruken av solceller. Byens kraftinntekter ble brukt til å rulle ut solceller på alle kommunale bygg og i borettslag over hele byen. Slik ble Oslo-folk flest *prosumenter*.

Alle trikkelinjer er lagt i grønne traséer på gress og med trær plantet langs trikkelinjene. Livsløpsanalysene har vist at uten grønne trikketraseer, så er det bussen som vinner i ressursregnskapene. Nå har Oslo både trikker og busser.

Da nedbøren tiltok utover 2030-tallet, ble alle leiligheter med balkong i bygårdsbebyggelsen i indre Oslo bedt om å henge opp blomsterkasser. Blomsterkassene er laget av tredjegerasjons resirkulert plast. Det var hard kamp i bystyret om vedtaket. Mange ønsket isteden å bevilge disse plastressursene til en oppgradering av utearealene på byens eldre- og sykehjem. Skillelinjene gikk på tvers av de politiske partiene. Offentlig versus privat. Unge versus eldre.

Politikerne har lagt om eiendomsskatten, slik at du skatter for døgn du ikke tilbringer i primærboligen. Det skal bidra til økt skatteinngang, men også til å stimulere til delingsøkonomi både i bolig i byen og på hytter.

Digitale legekonsultasjoner er blitt standard. Men med fremveksten av digitale løsninger i alle sektorer, har ensomhet og psykiske lidelser økt. Derfor er det satset på nærmiljøsentre i bydelene. Målet er at alle som bor i Oslo skal kunne gå til nærmeste senter. Det er disse sentrene venstresiden i byen ønsker at skal bli utlånssentre for deling av brukt utstyr. Høyresiden argumenterer for at private aktører gjør dette langt mer ressurseffektivt enn det offentlige, venstresiden for at det er dårlig sosial bærekraft å la private aktører ta utbytte fra det som nå regnes som grunnleggende tjenester.

Marka er fremdeles et viktig rekreasjonssted for Oslo-folk, men utstyrsgaloppen som virkelig tok av på starten av 2000-tallet, er stoppet. I tillegg til utlånssentre på alle nærmiljøsentre, er det lagt utlånssentraler ved alle store utfartssteder i Oslo. Etter fire år med borgerlig flertall, gikk Oslo Arbeiderparti til valg i 2039 på å rekommunalisere utlånssentralene. Det var en vinnesak, og partiet fikk stor oppslutning.

Deler av generasjon X og Y sliter. Deres barne- og ungdomsår fra 80-tallet og utover var preget av kontinuerlig vekst i forbruk. De var lenge den fremste heiagjengen for «det grønne skiftet», men

fikk problemer da det grønne skiftet fra 2031 gikk ord til handling. Den litt eldre generasjonen håndterte 2030-tallets omstilling langt bedre. De var vant til å håndtere knappe ressurser.

Koronagenerasjonen, som nå er mellom 25 og 35, ser at framtiden ligger nettopp i nullutslippssamfunnet, med bedre plass og bedre luft – og mindre støy i byen. Med nye forretningsmuligheter i en ny delingsøkonomi og ikke minst med rettferdig fordeling av goder og byrder i byen.

Tema 4:

Kunnskapshovedstaden

Oslo i 2022 er en by som samler folk og kunnskap fra hele verden. Byen har gode utdanningsinstitusjoner, relevante forskningsmiljøer og bedrifter som hevder seg i verdensmarkedet. Samtidig er det mange som faller utenfor utdanningsjaget, enkelte bransjer som har tatt snarveier for å slippe å bruke faglært arbeidskraft og det er store forskjeller mellom ulike skoler. I 2022 er det fortsatt en diskusjon om det i det hele tatt kan være aktuell politikk å blande elever med gode og dårlige karakterer på videregående skole.

Tekstene under kan fungere som et utgangspunkt og inspirasjon til videre diskusjon i lokallagene. I den videre diskusjonen kan dere ta utgangspunkt i følgende spørsmål:

- 1. Hva slags utdanningssystem trenger Oslo for å fortsatt være en kunnskapshovedstad i 2040?**
- 2. Hvilke oppgaver skal være de viktigste for skolen i 2040?**
- 3. Hva blir de viktigste grepene for å styrke de yrkesfaglige studieretningene og sørge for at det utdannes nok fagarbeidere til morgendagens arbeids- og næringsliv?**
- 4. Hvordan kan utdanningssystemet bidra til å redusere classeskillene og fremme sosial mobilitet i Oslo frem mot 2040?**

«Framtidas fellesskole»

Ida Søraunet Wangberg (f.1985) jobber som journalist i Fagbladet. Hun er forfatter av boken Skolevalget - om skoler som konkurrerer og elever som velges bort (Forlaget Manifest).

Førsteklassingene som møter opp til første skoledag i Osloskolen i 2040, møter en skole basert på tanken om at skolen skal tilpasse seg seksåringene, framfor at seksåringene skal tilpasse seg skolen. Her er det dukkekrok og puterom, og perioder satt av til lek og selvvalgt aktivitet gjennom hele skoledagen.

Noen av de aller eldste foreldrene nikker gjenkjennende til opplegget. Det er ikke så annerledes enn da de selv begynte på skolen på slutten av 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet, som noen av de første kullene som begynte på skolen som fem- og seksåringer. For foreldrene som hadde sin første skoledag etter kunnskapsminister Kristin Clemets reform Kunnskapsløftet fra 2006, er det derimot mer uvant, da dukkekrok og puterom måtte vike for mer tavleundervisning og stillesitting.

Virkningene av skolestart for seksåringene og hvordan undervisningen har vært innrettet for de yngste elevene, har vært mye diskutert de siste tiårene, og dette har ledet fram til endringene som har blitt gjort i Osloskolen. Barnepsykiatere har slått alarm om barn som har blitt syke av stress. De har ment at en viktig del av årsaken er at hjernene til mange fem- og seksåringer ikke er konstruert for en passiv undervisningssituasjon. Spesielt gjelder dette mange gutter, som er mindre modne enn jentene, og som har blitt hengende etter.

Andre funn som har vakt bekymring og ønsker om endring, er økningen i antallet barn med behov for ekstra tilrettelegging og ADHD-diagnoser. Forskere har funnet at sannsynligheten for å få en ADHD-diagnose har vært større om barna er født sent på året. Dette har de ment kan tyde på at tegn på umodenhet blir tolket som ADHD-symptomer i møte med en skole som ikke er tilpasset de yngste barnas natur.

På bakgrunn av forskning på barns utvikling og erfaringer fra ulike modeller som er prøvd ut i ulike deler av landet, har stillesitting, tavleundervisning og utstrakt bruk av nettbrett derfor i stor grad blitt erstattet av en mer praktisk tilnærming til læring, der barna får bruke kropp, nysgjerrighet og utforskertrang for å bli kjent med bokstaver, tall, naturlover, samfunnsspørsmål og hverandre. Erfaringene viser at dette ikke går på bekostning av barnas læring, snarere tvert imot.

Navnet AKS, som står for Aktivitetsskolen, er byttet ut med SFO – skolefritidsordning – for å understreke at skolen anerkjenner at den også skal romme barnas fritid, med lek og aktiviteter de velger selv. I de nederste trinnene er skillet mellom SFO og skole visket ut. Miljøarbeidere, barnehagelærere og andre yrkesgrupper samarbeider med lærerne og bidrar til å legge til rette for at den frie leken blir ivaretatt i skolehverdagen.

Osloskolen førsteklasingene møter i 2040, er en leksefri skole. Årsaken til det er forståelsen av at lekser skaper større forskjeller mellom barn som får mye hjelp og støtte hjemme, og dem som ikke får det. En annen viktig årsak er respekt for barna og foreldrenes fritid. Gjennom ulike forsøk har man sett at barn og foreldre opplever mindre stress og har mer kvalitetstid sammen når de slipper å ta fatt på lekser etter lange dager på skole og jobb.

Dette er også noe av grunnen til at skolen samarbeider med idrettslag, kulturskole, korps og andre fritidsaktiviteter om å tilby disse aktivitetene i den tida barna tilbringer på skolen og SFO. Dette gjøres også for å gi alle barn mulighet til å prøve ulike aktiviteter, uavhengig av foreldrenes interesser. På de laveste trinnene får barna en innføring i mange ulike fritidsaktiviteter, mens det gis mer rom for spesialisering og å velge de aktivitetene

man liker best jo eldre man blir. Det er selvfølgelig fortsatt mulig å også delta i fritidsaktiviteter også etter skoletid, men mange barn og foreldre setter pris på at ikke like mange ettermiddager og kvelder som før, er fylt opp med aktiviteter og kjøring til og fra.

Osloskolen førsteklasingene møter i 2040 er også en skole med et bredere kunnskapssyn enn det som var rådende på begynnelsen av 2000-tallet. Siden nesten 40 prosent av elevene i Osloskolen er minoritetsspråklige, har mangfoldspedaagogikk blitt et viktig satsningsområde, som alle lærere tilbys kurs i. Skolen har selv sagt også en viktig oppgave i å lære norsk språk og kultur til elever med et annet morsmål enn norsk, noe skolen tar på største alvor. Men man har også etter hvert fått bedre forståelse for hva skolen kan gjøre for å sørge for at alle elever føler tilhørighet og inkludering, ikke bare i det fellesskapet skolen utgjør, men gjennom det også i det norske samfunnet. En viktig tilnærming for å få til det, er å se verdien av mangfoldet som elevene bringer inn i skolen, og bruke dette i undervisningen. Her utvikler fagmiljøene på de ulike skolene metoder i fellesskap der de for eksempel bruker elevenes kunnskap om egne morsmål til å gjøre grammatikkundervisningen mer interessant. Elever og foreldres kunnskap om andre land, kulturer og språk brukes aktivt i undervisningen, noe som både gjør undervisningen mer relevant og spennende, samtidig som det gir elever og foreldre en følelse av å bli inkludert og at de har noe å bidra med til fellesskapet.

Stadig flere elever får også oppleve fordelene av et mangfoldig skolemiljø. Etter mange år med økende segregering mellom elever med og uten minoritetsbakgrunn og mellom elever med rike og fattige foreldre, har utviklingen de siste årene sakte, men sikkert, snudd. Selv om det fremdeles er store forskjeller, er inntaksmodellen i videregående skole, boligpolitikken og nye hensyn ved planlegging av nye skoler og skolegrenser alle med på å sikre at stadig flere elever får klassekamerater med en annen bakgrunn enn seg selv.

De fleste av skolene gjennomfører fremdeles standardiserte prøver i ulike former for å få tilbakemelding om hvordan elevene ligger an, og hvem som har behov for mer oppfølging for å henge med. Men den sentralstyrte testingen har man gått bort fra, det

samme med offentliggjøring av testresultater på skolenivå. Det betyr ikke at hver lærer eller hver skole er overlatt til seg selv.

Tvert imot settes det av mye tid og ressurser til utvikling av lærerne og undervisningen. Erfarne og dyktige lærere observerer og veileder andre lærere, og det profesjonsfaglige fellesskapet ved de ulike skolene samarbeider tett om å utvikle nye og bedre metoder. Lærere og andre ansatte ved skolen oppfordres til, og får også tid til, å delta i samarbeid med andre fagmiljøer utenfor skolen.

Hver skole igjen får hjelp, støtte og oppfølging av utdanningsetaten og andre fagmiljøer, men resultatstyringen som tidligere kjennetegnet Oslo skolen er erstattet av tillit til det profesjonsfaglige fellesskapet i skolen, som blir gitt frihet til å utøve faglig skjønn i møte med det enkelte barnet.

Oslo skolen har virkelig tatt på alvor utviklingen i barn og unges opplevelse av stress og psykisk uhelse. Derfor er man bevisst på at skolen skal fungere som et fristed fra- og en motvekt til - det prestasjons- og konkurransejaget som barn og unge ser ut til å utsettes for i stadig økende grad.

Færre standardiserte prøver og slutt på praksisen med å offentliggjøre testresultater på skolenivå bidrar til dette. Det samme gjør en ny inntaksmodell i videregående skole, som har gjort forskjellene mellom skolene mindre, og som sikrer at alle er sikret en god skolegang i et mangfoldig skolemiljø uansett hvor gode eller dårlige karakterer du har på ungdomsskolen.

Både grunnskolen og videregående skoler er finansiert mer etter hvor mange klasser de har, enn etter antall elever, ut fra en forståelse for at det koster like mye å lønne en lærer uansett om det er 20 eller 29 elever i klassen. Den nye finansieringsmodellen gir skolene som av ulike grunner ikke får fylt opp klassene sine en bedre og mer forutsigbar økonomi enn de hadde før, og bidrar også til at konkurransen mellom skolene om å tiltrekke seg elever er noe dempet. Dette har blant annet fått utslag i at skolene tør å være mer åpne om problemer, slik at det er lettere å faktisk løse dem.

Skole prioriteres virkelig av politikerne, også budsjettmessig. Styrkingen av skoleøkonomien har ført til at slagordet om «tidlig innsats» oppleves som reelt, noe man også har begynt å se de langsiktige konsekvensene av på andre budsjettposter.

Osloskolen i 2040 er en skole som legger vekt på å skape et inkluderende fellesskap, der barna får kunnskapen, evnene, selvstendigheten og selvfølelsen de trenger for å kunne delta i arbeidslivet og samfunnslivet. Politikernes prioritering av skolen budsjettmessig, tydelige målsettinger for hva man ønsker med skolen, kombinert med tillit til de profesjonsfaglige fellesskapene ved hver enkelt skole, har gitt gode resultater. Dette ses ikke bare i form av bedre psykisk helse og mindre stress blant elevene. Det har også styrket elevenes motivasjon for læring, noe som tydelig avtegner seg i både eksamensresultater og frafallsstatistikken.

«Kunnskaps- byen Oslo 2040: En optimistisk utopi»

Jonas Bals (f. 1977) gikk på malerlinja på Stovner vgs, og tok svennebrevet samme sted etter fullført læretid hos Malermester Steinar Onstad AS. Han utdannet seg siden også som historiker, og har skrevet flere bøker – senest «Streik!» (2021). Han meldte seg inn i Arbeiderpartiet etter 22. juli 2011, og har blant annet vært leder av faglig-politisk utvalg i Oslo Arbeiderparti.

I 2040 kunne Oslo feire at mer enn halvparten av byens ungdommer søkte seg til yrkesfaglige studieløp, og at det skrikende behovet for fagarbeiderkompetanse innen blant annet helse- og byggfag var på vei til å bli løst. Samtidshistorikere var sjeldent samstemte i hva årsaken var: I løpet av 2020-årenes første halvdel hadde byrådssak 238/16 om «Yrkesveien», etter mye om og men, endelig blitt til virkelighet. Da den ble gjennomført var det egentlig bare ett spørsmål alle stilte seg: Hvorfor gjorde vi ikke dette før?

Noe av tankegangen bak prosjektet hadde vært å skape en undervisningsform som var mer tilpasset såkalt «teorisvake» elever. Ettersom tiltakene viste seg å være svært gunstige for både teoristerke og praksissterke elever, kom det raskt fart i utviklingen. Fra å ha vært en krykke for noen få, ble Yrkesveien en grunnmur for alle, og da Arbeiderpartiet dannet regjering i 2029, ble den videreutviklet til en gjennomgripende og landsdekkende skolereform.

Det var ikke bare lærere, elever og foreldre som var fornøyde. Håndverksmestere, bedriftseiere og lokale næringslivsledere

kunne rapportere at de for første gang på to generasjoner fikk tak i den arbeidskraften de trengte. NHOs kompetansebarometer ble lagt ned i 2034, og internasjonale teknologiforskere ble slått av den raske veksten i både produktivitet og inkrementell innovasjon. Dette la grunnlaget for det store eksportoverskuddet som preget siste halvdel av 2030-årene, en økning «alle» var enige om at hadde blitt Norges redning etter oljealderen.

Yrkesveien skulle opprinnelig styrke grunnskoleelevenes praktiske kompetanse, og forberede dem for yrkesfaglig videregående skole. Det skulle blant annet skje gjennom å revitalisere de praktisk-estetiske fagene, ved å opprette en «Arbeidslivets skolesekk» som gjorde det mulig for yrkesutøvere å formidle kunnskap om- og kjærlighet til eget fag, og ved å gjøre det mulig å prøve seg på ulike yrkesfag i Aktivitetsskolen. De praktisk-estetiske fagene hadde tidligere vært henvist til å trille pappsløyd-utstyr med handlevogn mellom klasserommene, eller i beste fall vært nødt til å sende symaskiner med budbil mellom skolene og la elevene montere ferdig kappede trekonstruksjoner med skrujern. Etter at utstyrsparken ble sterkt utvidet og modernisert, og yrkesfaglærerne fikk uttelling for sin yrkesdidaktiske kompetanse på linje med spesiallærere i matematikk, begynte ting å skje.

Virkelig fart i satsningen kom imidlertid først da Oslo kommune i 2024 åpnet den første Håndverksfabrikken i Groruddalen. Den ble raskt etterfulgt av liknende skaperplasser og bydelsverksteder i alle de østlige bydelene, noen av dem store, andre små. Etter hvert oppsto det også liknende initiativer på vestkanten, der den gamle yrkesskolen på Sogn hadde holdt til. Planen var like enkel som den var genial: Fabrikkene var så godt finansierte at tre-, tekstil- og teknologi-verkstedene framsto som eksklusive oaser: Akkurat som praktbygget til Deichmanske hovedbibliotek fra 2020 oste av respekt og kjærlighet til den boklige kulturen, signaliserte byens små og store håndverksfabrikker at ånden og hånden trives best når de får være i lag, og at det å utøve såkalt praktisk arbeid kan være et stort privilegium. Slik bidro de til å snu hele samtalen om «kunnskapssamfunnet», som fram til da hadde vært ensidig og akademisert. Og viktigere: Det som før hadde blitt kalt «drittarbeid» og det som verre var, fikk framstå som det det var:

Variert og utfordrende arbeid, fullt av spennende muligheter og utviklingsveier, også for boklig anlagt ungdom.

Den første håndverksfabrikken var opprinnelig ment som et eksternt verksted for Oslo-skolene, mens man ventet på at skolenes egne verksteder og sløydssaler skulle komme i stand etter tiår med forsømmelser og forfall. Etter kort tid utviklet imidlertid fabrikkene seg til noe mer. De utviklet seg til kreative miljøer, der kyndige håndverkere og glade amatører kunne arbeide og samarbeide om å skape tekstil-, tre- og etter hvert metallprodukter, leke med 3D-printere og mekanikk, og kombinere design og utførelse. Verkstedene gjorde det dessuten mulig å skape en mer sirkulær økonomi i det små; her ble ting reparert, resirkulert og byttet. Når naturbruk også ble inkludert i tilbudet, delvis i samarbeid med kolonihagene, falt de siste brikkene på plass. Selv om Oslo fortsatte å være en attraktiv by for både voksne arbeidsinnvandrere og unge Erasmus-lærlinger – her var lønningene like gode som arbeids- og boforholdene – kunne Oslo for første gang på flere tiår fastslå at man var selvforsynt med den kompetansen og arbeidskraften man trengte.

For skolene viste også fabrikkene seg å være gull verdt: Etter hvert som lærerne som hospiterte der utviklet bedre ferdigheter og forståelse av de praktisk-estetiske fagenes muligheter, tok de det med seg tilbake inn i den «teoretiske» undervisningen, med resultater som forbløffet selv de mest beinharde Civita-rådgiverne.

Fabrikkene ble bindeleddet som hadde manglet mellom grunnskolen og de videregående skolene. Det hjalp ikke bare de som skulle over i videregående uten å være faglig forberedt for det, men ble også en stor fordel for de mest skolesterke elevene, som var utålmodige etter å komme seg til «neste nivå».

Det mest forbløffende var likevel resultatene for de elevene som man i flere tiår hadde betraktet som «skolesvake» eller «skoletrøtte». Det viste seg at dette var veldig misvisende betegnelser, og at det ikke hadde vært elevene det var noe feil med, men skolen. Selv om innføringen av gratis skolemat utvilsomt skal ha sin del av æren for det som skjedde, var de fleste enige om at muligheten for en mer variert og mindre

akademisk læringskultur hadde vært avgjørende for at mange elever som før hadde blitt ansett som problematiske, i løpet av få år ble sett som den store ressursen de viste seg å være.

I Groruddalen, der den første Håndverksfabrikken ble vevet sammen med den øvrige Groruddalssatsningen, opplevde man også at hele nærmiljøet ble styrket av tilbudet. Ettersom fabrikken var åpen også på kveldstid, med kvalifiserte veiledere og unge mentorer til stede, ble det raskt et populært sted å vanke, og et sted der man kunne lære seg å fikse ting som var ødelagt i stedet for å kaste dem og kjøpe nye. Mentor-ordningen, som bygget på de beste erfaringene fra blant annet Alnaskolen på Furuset og Tøyenakademiet i Kolstadgata, gjorde det også mulig å gjennomføre yrkesrettede kveldskurs for ungdom i stor skala.

Disse kursene hadde ikke noe formelt løp fram mot læreplan og fagbrev, og var for mange deltakere bare en måte å tilegne seg sårt tiltrengt kunnskap på, og ikke minst for å leke og ha det gøy. Men for mange ble det også starten på en karriere innen en lang rekke håndverksfag, særlig etter at håndverksfagene for alvor meldte seg på. Når malermestrene begynte med kveldsundervisning i dekorasjonsmaling, sparkling og legging av gullblad, førte det ikke bare til at mange allerede glorete leiligheter ble enda mer glorete; malermestrene opplevde også for første gang på flere tiår at det var flere søkere til malerfaget enn det var plasser. Slik luksusproblemer ble raskt løst ved opprettelsen av stadig flere yrkesfaglige linjer, både øst og vest i byen.

Det mest overraskende for kritikerne var at denne lille utdanningsrevolusjonen, som det selvutnevnte skolepartiet Høyre forgjeves hadde forsøkt å avverge, førte til at mange elever fikk lettere for å tilegne seg kunnskap om de «harde» kunnskapsfagene norsk og matte. Karaktersnittet gikk i alle fall raskt opp, noe alle syntes var gledelig. Likevel ble PISA-resultatene overskygget av noe viktigere: Trivselsnivået gikk opp, både blant lærere og elever, med en tilhørende minskning av antallet uønskede hendelser. Det var nesten som en dumphuske, måtte Civita til slutt innrømme i rapporten «Vi tok feil» (2038): Vold, trusler og mobbing sank som en stein, trivsel, karaktersnitt og søkning til yrkesfaglige utdanningsløp skjøt i været.

Organisasjonen «En ny håndverkvei», som arrangerte mange titalls kurs for Oslolærerne i første halvdel av 2020-tallet, ble etter hvert supplert av basiskurs i tresløyd for lærere og AKS-ansatte, kompetanseutvikling innen skaperverksted, og opprettelsen av faget «fra design til industriprodukt». Samtidig som flere videregående skoler utviklet egne «Yrkesarenaer» med gode og moderne maskin- og utstyrsparker, ble også pilotprosjektet «Håndverker'n» rullet ut som en generell ordning. Det var opprinnelig bare ment å være et begrenset tilbud til femte trinn på en håndfull av byens skoler, men ble utvidet til å gjelde alle alderstrinn. Slik kunne pensjonerte håndverkere og husflidlag få formidlet svært mye kunnskap til elever, som tidligere aldri ville møtt en hammer eller en synål før det var for seint.

Slik ble også en lang rekke fordommer mot flere av yrkesfagene, som lenge hadde forhindret gutter i å bli helsefagarbeidere og jenter i å bli bygningsarbeidere, så sterkt svekket at ingen lenger snakket om «gutte- og jentefag» på midten av 2030-tallet. Det var bred enighet om at dette var en viktig del av forklaringen på hvorfor mange flere fagarbeidere valgte å bli i faget de hadde utdannet seg til, framfor å forlate det slik mange tidligere hadde hatt planer om å gjøre, og for at Norge endelig tok et langt skritt framover i å lukke likelønnsgapet.

Universitetene og høyskolene var også svært fornøyde med den nye måten å snakke om kunnskapssamfunnet på. De hadde riktignok fått litt færre søkere utover 2030-tallet, men de som kom var til gjengjeld mer motivert. Frafallet ble mye mindre, og mange av studentene som kom hadde etter eget utsagn fått noen «knagger» som de kunne henge kunnskapen sin på. I de kunnskapsfattige 2000- og 2010-årene hadde både undervisere og studenter klaget på at de følte de manglet dette vesentlige elementet for å kunne lære, og noen sa de først hadde fått det etter noen år som butikkarbeider, bartender eller barnehagevikar. «Praksisvendingen» i grunnskolen og de videregående skolene gjorde at slik yrkespraksis ikke lenger var så viktig.

Takket være at «Oslo-koalisjonen» av røde og grønne partier klarte å gjenvinne regjeringsmakta i 2029, fikk også universitetene tilbake undervisnings- og forskningsfriheten sin,

som hadde blitt svekket med Høyre-Frp-Venstre-Senterparti-regjeringens «Antiwoke-lover» av 2027. Dette angrepet på den akademiske friheten hadde nok på sitt vis bidratt til at flere unge flyktet over til yrkesfaglige utdanninger, men det var en type håndsrekning yrkesfagene hadde betakket seg: Selv om den borgerlige sentrumsregjeringen langt på vei hadde vunnet valget ved å appellere til en motsetning mellom «ånd» og «hånd», mellom «utdanningseliten» og «vanlige folk», og mellom by og land, fungerte ikke disse motsetningsparene mobiliserende ved det neste stortingsvalget. Flere påpekte at dette kanskje skyldtes at folk med ulik utdanning og klassebakgrunn hadde fått møtt hverandre på håndverksfabrikkene. Etter flere tiår med grøftegraving, hadde det nye kunnskapssamfunnets arkitekter, håndverkere og ingeniører klart å bygge en bro mellom de akademiske og de praktiske læringskulturene – og dermed også mellom by og land, «folk flest» og «utdanningseliten» (som de en gang i tida misvisende hadde blitt kalt).

Tema 5:

Byen for alle

Det beste med Norge er at vi har en sosial modell som er rigget for at vi skal ta vare på hverandre. Samtidig kan tilværelsen i en storby fort bli upersonlig, sosiale problemer kan samles opp og segregering kan ende opp med å forsterke forskjeller. Oslo i 2040 må klare å være en storby med et bankende hjerte. Folk kan miste fotfestet, folk blir gamle og folk trenger støtte i ulike deler av livet. Politikk kan ikke fjerne livets skyggesider, men det meste er bedre å takle i fellesskap. Også Oslo-folk har naboer de bryr seg om.

Tekstene i dette kapittelet tar for seg mange spørsmål og sier noe om alderdom, teknologi, mangfold, kultur, kriminalitet og ruspolitikk. Til grunn for alle tekstene ligger et ønske om enda sterkere fellesskap. I arbeidet kan lokallagene ta utgangspunkt i tekstene og spørsmålene under:

- 1. Hva skal til for at Oslo i 2040 er verdens beste by å bli gammel i?**
- 2. Hvilke fellesskap trenger vi i Oslo i 2040? Og hvilke grep trengs for å gi bedre plass og mer støtte til de menneskene og gruppene som faller utenfor i dag?**
- 3. Hva slags tilbud kan gjøre folks liv bedre og fellesskapene sterkere i framtiden Oslo?**

«Byen som løfter oss opp»

Farukh Qureshi (f. 1986) sitter i Oslo bystyre for Arbeiderpartiet. Han er også leder for Oslo fengselsfunksjonærers forening, sitter i styret for LO i Oslo og utdanner seg ved Politihøyskolen. Qureshi bor på Søndre Nordstrand i Oslo.

Det beste med Oslo er at det er en hovedstad hvor ulike mennesker møtes. Her bor det mennesker som tror på Gud, Allah og Buddha, og mennesker som ikke har noen religion. Oslo-borgere reiser fra Oslo til Nord-Norge og Karachi for å møte familie og slekt. Dette utgangspunktet gir byen vår fantastiske muligheter, men det er likevel for mange som faller utenfor dette fellesskapet. Oslo må være byen som løfter flere mennesker opp og inn i arbeidsliv, fellesskap og meningsfulle liv.

I Oslo bor både landets rikeste, og noen av de aller fattigste. På den ene siden har Oslo innbyggere som lykkes med det meste. På den andre siden har vi også mennesker som trenger hjelp med grunnleggende behov som mat og husly for å klare seg i livet. Det er stor variasjon i helsesituasjonen og levetid mellom bydeler og mellom ulike økonomiske og sosiale utgangspunkt. Det er fem lokalvalg til 2040. Det er valg som må brukes godt om vi skal lykkes med å gjøre Oslo til en by for alle.

Det krever at vi tar grep på fem ulike områder.

1. Barn og unge: I Oslo må alle barn og unge oppleve at de faktisk stiller til start på lik startstrekk, uavhengig av foresattes lommebok eller postadresse. Det viktigste målet for å komme dit i 2040 er at flest mulig barn går i barnehagen. Det sikrer

språkferdigheter og sosiale ferdigheter gjennom samspill med andre barn. Barnehagen er ikke bare et sted for lek, men også en viktig arena for både uformell og formell læring. De senere årene har barnehagene i byen blitt løftet med flere ressurser og bedre kvalitet. Likevel er det noen som velger å holde barna sine hjemme. For noen kan det handle om økonomi, for andre at de ikke har god kunnskap om barnehage og hvilken viktig arena det er for barna. Målet bør være at barnehagen på sikt skal bli gratis for alle, på lik linje med grunnskolen og AKS.

2. Arbeid til alle: Arbeid og tilknytning til arbeidslivet er essensielt for den enkelte og ikke minst for samfunnet. For den enkelte innebærer det blant annet økonomisk frihet og mulighet til å realisere sine drømmer, og for samfunnet sin del betyr det at individet er en del av et fellesskap og er bidragsyter til å bevare og videreutvikle velferdsstaten. Har man fullført videregående, innehatt en deltidsjobb og kanskje høyere utdanning, blir veien til arbeidslivet kortere. Har man derimot ikke fullført videregående, mangler språkkunnskaper og arbeidserfaring, kan veien til arbeidslivet bli en motbakke.

Det må derfor etableres flere innganger til videregående, og særlig yrkesfag – også for voksne. Gjennom yrkesfag tilegner elevene seg praktisk og teoretisk kunnskap, og får også en kortere vei inn til arbeidslivet. Dette kan være særlig gunstig for voksne som har stått utenfor arbeidslivet på grunn manglende realkompetanse eller nyankomne. En hovedsatsing frem til 2040 må derfor være å legge til rette for flere veier til fagbrev på flere tidspunkt i livet.

Et annet grep er at NAV må være der folk er. Et eksempel på dette er jobbsenteret på Mortensrud. Her samarbeider NAV, kommunen og bydelen om et helhetlig opplegg rettet mot unge voksne utenfor arbeidslivet. Jobbsenteret kom på plass etter en fatal hendelse på Mortensrud, og har på kort tid vist seg å være en suksess. Suksessfaktoren handler om en offentlig sektor som gjør seg tilgjengelig på målgruppenes «hjemmebane».

Oslo i 2040 bør derfor ha et NAV som oppsøker målgruppene der de er, tilpasser seg lokale forhold og aktivt jobber for å fjerne barrierer.

3. Kamp mot kriminalitet: Trygghet er frihet. Enhver person som bor i byen, skal føle seg trygg. Uansett om man ferdes i indre eller ytre by, eller om man er ute i midt på dagen eller sent på natten. Tryggheten kommer ikke av seg selv. Det er samfunnets samlede tiltak og innsats som definerer tryggheten. I Oslo har man opp gjennom tidene hatt ulike kriminelle grupperinger og gjenger. I senere tid har vi sett små grupperinger vokse til å bli større kriminelle gjenger.

Det er en utvikling som truer vanlige folks trygghet, og som går verst ut over de som allerede har minst. Oslo i 2040 er nødt til å være en by som har snudd utviklingen og slått effektivt ned på all organisert kriminalitet.

Det krever at vi lykkes med arbeid til alle, en skole som fanger opp flere og får ned forskjellene. Men det krever også mer. Oslo i 2040 må ha et politi som jobber tett på byens befolkning, som kjenner miljøene og som tar seg tid til å jobbe langsiktig. Det krever tett samarbeid med bydelene, skolene og andre forebyggende tjenester. Og det krever at kampen mot kriminalitet prioriteres.

Oslo i 2040 vil ikke være en by uten kriminalitet, men det må være en by som er tryggere for flere mennesker.

4. Den mangfoldige byen: For at Oslo kan være en by for alle i 2040, må forutsetningen være at du kan være den du vil, gjøre det du vil og leve det livet du ønsker å leve. Uavhengig av andre måtte mene.

Ønsker man å tro, så skal man kunne utøve sin tro uten at det skapes kunstige hindringer. Ønsker man å ikke å tro, så er det selvfølgelig helt uproblematisk. Identifiserer man seg som LHBTIQ+, så skal man oppleve trygghet til å kunne være åpen om det, uten frykt for å bli utsatt for ubehageligheter og hat.

London blir ofte omtalt som en av verdens mest mangfoldige byer. Det er viktig at vi hegner om mangfoldet i byen vår, og fortsetter med å bygge broer mellom folk og kulturer.

Det gjøres best gjennom at man senker terskelen for å møtes på kryss og tvers av bakgrunn. Det vil si at det må skapes og etableres lavterskel møteplasser, hvor det er enkelt for å folk å delta. I London har man gode erfaringer med å delta i hverandres

festligheter, kulturelle arrangementer og andre tilsetninger. Her hjemme har blant annet Mela, Pride og Turbandagen etablert seg som slike viktige arrangementer som beriker byen vår.

En annen viktig arena for mangfold i praksis er kulturlivet og kulturelle arenaer. I Oslo har vi noen av landets fremste museer, og det er viktig at man er bevisst det, med tanke på ivaretagelse mangfoldet. For eksempel har Teknisk museum hatt en utstilling om den islamske kulturens bidrag til vitenskap, teknologi og medisin, mens Munch i nyere tid har hatt en utstilling om rasisme.

Oslo er en mangfoldig og dynamisk by hvor vi står sammen mot hat og inkluderer alle i fellesskapet. En slik by må Oslo fortsatt være for å kunne være en by for alle.

5. Velferd, helse og alderdom: Ingen vet hvordan livet blir, eller når det er vi som trenger hjelp. Derfor ligger det trygghet i et system og et samfunn hvor vi hjelper hverandre og løfter de som havner utenfor. I Oslo har man de siste årene hatt et stort fokus på alderdom og eldreomsorg. Både på syke- og eldrehjem, men også på at våre eldre skal gis mulighet til å være hjemme lengst mulig. Fortsatt er det få med minoritetsbakgrunn som velger å bo på syke- og eldrehjem. Det er viktig at vårt tilbud for å ivareta de i deres alderdom er reell. Det innebærer hovedstaden må se behovene til innbyggerne som bor her og at tjenestene videreutvikles for å møte nye behov.

I 2040 vil Oslos eldre være en mangfoldig gruppe. Det vil synes i velferdstjenestene og det må tas høyde for i utformingen av tjenestetilbudet.

I 2022 har Oslo fortsatt landets største åpne rusmiljø. I 2040 må vi for lengst ha lært av historiske feil i ruspolitikken. Historien viser oss at det hverken er mulig å gjemme bort rusbrukerne eller å drive mennesker fra sted til sted. Det gjør det krevende for alle som jobber med denne gruppen, kanskje forringer det andres bomiljøer og skaper unødvendige frustrasjon for alle parter. Oslo må tørre å gå foran i ruspolitikken og i hvordan vi behandler brukere av illegale rusmidler.

Det innebærer at samfunnet skal hjelpe og behandle, fremfor å straffe. I 2022 er Oslo landets rushovedstad, i 2040 kan vi være

hovedstaden for en human ruspolitikk.

Disse fem grepene er en viktig start for at Oslo i 2040 skal være en by for alle. Uavhengig av hvem de er eller hvor de kommer fra. Dette er byen som skal gi alle en reell mulighet til å realisere sine drømmer, en by som fanger opp de som faller utenfor og som har tiltak og systemer som gir de som trenger det, en ekstra dytt eller to.

Hvem vet? Plutselig er det nettopp det ekstra dyttet fra skolen, fra et nærværende NAV eller fra et nytt kulturtilbud som gir utsatt ungdom motivasjonen som trengs for å hjelpe dem til å realisere sine drømmer.

«Idrett og kultur er avgjørende»

Zaineb Al-Samarai (f. 1987), partner og seniorrådgiver i kommunikasjonsselskapet Storm Samfunn. Tidligere første vara til Stortinget for Arbeiderpartiet, bystyrerepresentant og byrådssekretær for næring og eierskap. Hun sitter i styret til Norges idrettsforbund, SOS-barnebyer, er nestleder i Vålerenga fotball Elite, og er også styremedlem i Teknisk museum.

Oslo 2040 er en samlet by. Det er den blant annet fordi vi har gjort idrett og kultur tilgjengelig for alle. Vi har hatt fokus på universell utforming av lokaler, vi har fått bort økonomi som barriere og vi har gjort det enklere og attraktivt å drive med idrett og kultur. Idrett og kultur er de viktigste integrerings- og inkluderingsarenaene vi har. Idrett og kultur får folk til å møtes på kryss og tvers av etnisitet, kultur og hvor i byen de er fra. Idrett og kultur kjenner ingen grenser, og er med på å viske ut de grensene vi har i byen vår, og mellom menneskene som bor og lever i byen vår.

Vi har et velutviklet idrettstilbud bestående av et nettverk av store idrettslag med plass til alle som vil være med, og en bredde i tilbudet tilpasset lokale barn og unge. Dette er utviklet i nært samspill mellom idrettskretsen, idrettslagene, bydelene og skolene slik at de sammen med kommunale tiltak skaper et «lag rundt barna». Et stadig større antall lokale idrettsflater og velfungerende klubbhus gjør det mulig for idrettslagene å skape trygghet og mestring på fritiden. I dag er idrettslagenes tilbud en integrert del av skolehverdagen. Det gjør at idretten i dag når frem til alle i en større bredde. Skolens krav til pedagogisk

tilnærming overfor barn og unge har blitt en naturlig del av idrettskompetansen.

Hvordan kom vi hit? Måltrettet innsats der behovene var størst gjorde det mulig å skape tilbud for alle. For å komme dit måtte vi i enda større grad anerkjenne frivillige organisasjoner som en vesentlig del av velferdssamfunnet. Oslo måtte etablere langsiktige og strategiske samarbeid med ulike organisasjoner som ville, og kunne, bidra til en bedre by. I deler av byen trengtes ekstra innsats over tid for å styrke det lokale organisasjonslivet for å gi kraft til frivilligheten og deltakelsen. I tillegg måtte vi utfordre staten til bedre nasjonale støtteordninger for deltakelse i idrett og kultur, slik at de som ikke kunne betale ble gitt muligheten til å delta gratis.

For å komme hit vi er i dag i 2040, ble vi enige om å ikke vurdere idretts- og kulturtilbud isolert fra kommunale planer, tiltak og kompetansemiljøer. Idretten og kulturen er en vesentlig del av velferdssamfunnet. Osloidretten skal selvfølgelig være for alle, og samtidig bidra til kunnskapsbyen, en bærekraftig by og en by for alle. Viljen og kraften fantes i Osloidretten, men det trengtes økt støtte og bedre samspill mellom kommunen og idrettsorganisasjonene for å sammen kunne arbeide for å løse storbyens ulike utfordringer. Kommunen måtte styrke utvalgte idrettslags kraft og kompetanse til å fylle sin nærmiljørølle i samspill med bydel og skoler. Det ble bygget bærekraftige anlegg og idrettslag, uavhengig av nabolagets betalingsevne. Kommunen begynte i større grad se på støtten til idrettslag som en støtte til nabolag.

Dagens ungdom er de drivende krefter i idretten i 2040. Det har vært en suksesshistorie. Ungdom ser dagens behov med andre briller enn godt voksne, de er i større grad fargeblinde og forstår multikulturelle spenninger i et nabolag uten fordommer. Ungdom er lærevillige, kreative og inspirerende for annen ungdom såfremt de får sjansen. Mange unge jakter en første jobb og idretten kan gi god opplæring i aktivitetsledelse og trenerroller. Vi ser i dag mange gode eksempler på hvordan utdannings- og jobbprogram er utviklet sammen med idrettskretsen. De gode erfaringene vi hadde, fra Alnaskolen og Tøyenakademiet, ble skalert opp.

Dette har vært viktig. Gode opplevelser med idrettsdeltagelse i barne- og ungdomstiden gir det beste utgangspunktet for et aktivt voksenliv, et varig engasjement i idretten og for lokalsamfunnet. Det ser vi tydelig rundt oss nå.

I 2040 har vi også et kulturtilbud tilgjengelig og brukt av de brede lag i befolkningen. Kultur er viktig i et velfungerende samfunn, og er med på å skape fellesskap og bryte ned barrierer. Kultur er viktig for at mennesker kan møtes på kryss og tvers av byen og andre kulturer. Derfor har vi satset massivt på utviklingen av mange kulturtilbud de siste årene. De med høy utdanning og inntekt er fortsatt aktive brukere av kulturlivet, men de har fått selskap av mange flere. Det er i dag langt flere med minoritetsbakgrunn som deltar i ulike kulturtilbud, både som deltakere og tilhørere. Langt flere med lav utdanning og dårlig økonomi drar også nytte av byens ulike kulturtilbud.

Spesielt har vi satset på bibliotekene. Lenge har folkebibliotekene vært en viktig læringsarena ved å tilby tilgang på og opplæring i teknologi, litteratur på flere språk og veiledning. De har også fungert som en viktig sosial møteplass. Deres lavterskeltilbud for alle, uten religiøs eller politisk agenda, står i særstilling som demokratisk tilbud. I 2040 er denne rollen enda viktigere enn noen gang. Vi har klart å involvere ulike deler av byens befolkning på nye måter. De siste årene har antall arrangementer ved bibliotekene økt kraftig. Alle byens biblioteker gir barn og ungdom et tilbud etter skoletid. De tilbyr leksehjelp, malekurs og opplæring i viktige teknologiske verktøy, og har tilknyttet ressurspersoner som helsesykepleiere og andre veiledere. Mange har gratis fortellerstunder eller teaterklubber. De holder dessuten åpent til langt på kveld. Bibliotekenes opplæring i og tilgang til digitalt utstyr gir IKT-ferdigheter til dem som ikke har det fra før. Bibliotekene har en viktig rolle i å sikre barn og unges leseopplæring, og har de siste årene hatt et spesielt fokus på unge gutter, støttet av kommunen. For 20 år siden så vi at over en tredjedel av gutter i alderen 16-19 år ikke leste en eneste bok, og at fire av ti norske gutter var på laveste nivå i lesing. I dag er bildet i hovedstaden annerledes. Nå leser nesten alle byens unge gutter og jenter minst en bok hvert år. Svært få skårer på det laveste nivået når det gjelder lesing. Hadde vi ikke klart å snu denne

utviklingen kunne kostnaden blitt stor. Lesing er grunnleggende for å lære alt annet, og for å kunne forstå, skape og endre. Lesing gir kunnskap, og lesing utvikler evne til blant annet empati og kreativitet. Lesing har betydning for hvordan det går på skolen og i videre utdanning, hvordan man får det i arbeidslivet og hvordan man greier seg i samfunnet. Lesing påvirker om du blir en vinner eller en taper i samfunnets lotteri. Bibliotekene har samarbeidet tett med skolen og med flere frivillige miljøer i å forbedre situasjonen. Tilgang til et hjemme-bibliotek påvirker barns pedagogiske opplæring like mye som foreldrenes yrker og utdanningsnivå. Fordi vi vet at alle barn ikke får bøker og bokhyller hjemme, har vi sørget for at alle barn har et nærbibliotek som gir de samme mulighetene. Vi har med andre ord brukt et viktig kulturtilbud for å koble mange gutter på samfunnet igjen.

Men vi har også satset på andre deler av kulturlivet. Et eksempel er norsk film, som har blitt mer og mer anerkjent, og i 2040 er en eksportnæring for Oslo, og således også for landet. Oslo har over tid vært den byen i Norge med størst og best filmklynge i landet, men vi opplevde i mange år også at det var den regionen som ble mest neglisjert når det gjaldt offentlige midler sammenlignet med antall innbyggere. Dette til tross for at Oslo har et stort mangfold, med like mange historier å fortelle. I 2040 er dette bildet snudd. Kommunen har selv gitt byens filmmiljø et løft gjennom en større satsing, og vi fikk etter hvert også staten med på laget. Det at vi får se andre historier enn våre egne og de vi relaterer oss til, gjør at vi får bedre innsikt og forståelse for våre naboer og andre Osloborgere. Det skaper stolthet og forståelse, og knytter oss dermed tettere sammen.

Ofte tenker jeg tilbake til begynnelsen av 2020-tallet. Da hadde vi vært låst inne i to år på grunn av koronapandemien. Alt av kulturliv var stengt. All breddeidrett var stengt. Noen mistet jobbene sine på grunn av nedstengningen, mens andre mistet sitt sosiale liv. Ensomhet ble en av Oslos største utfordringer, og flere sleit økonomisk. Under gjenåpningen ble kulturlivet og idretten viktige møteplasser. Vi skapte flere møteplasser som skulle være for alle, ved at vi fjernet økonomi som barriere for å møte opp. Det gjorde vi også da Europa ble rammet av krig, og Norge tok imot mange ukrainske flyktninger. Da så vi viktigheten av idretten som et

bindeledd mellom kulturer, og hvordan idretten ble et fellesspråk. Vi så at kultur og idrett ble viktige verktøy for inkludering, integrering og å forebygge utenforskap. Vi så viktigheten av gode idrettslag for å få gode nabolag. Og vi så viktigheten av at alle fikk muligheten til å delta, uavhengig av størrelsen på lommeboka, funksjonsevne eller hvor man er fra.

«Oslo 2040 – framtidens velferdstjenester i en aldersvennlig by»

Robert Steen (f.1961), byråd for helse, eldre og innbyggertjenester siden 2019, og har derfor hatt hovedansvaret for håndteringen av pandemien. Tidligere finansbyråd fra 2015-2019, med ansvar for fremleggelse av budsjettet, innføring av eiendomsskatt, digitalisering av Oslo kommune, og ikke minst, innføring av Oslomodellen i bygg - og anleggsbransjen. I tillegg er også Robert kjent som forfatter av boken, "Om natten lyser stjernene"

Året er 2040. På en benk utenfor Rådhuset sitter ekteparet Tim på 74 år og Hannah på 70 år. De ser ut over på plassen på Aker Brygge som er folksomt. Det er tid for lunsj og den digitale assistenten, «Kari» på telefonen til Tim, anbefaler dagens lunsj fra deres favorittsted på Bislet, som er både sunt og allergivennlig for Tim som ikke tåler nøtter og melk. Lunsjen er 5 minutter unna og leveres med en drone. Mens de venter på lunsjen, spiller klokkespillene i Rådhuset en kjent låt fra 1995, «Fire in Your Heart» av Sissel & Plácido Domingo. Det var det året Tim og Hannah giftet seg. Unge, energiske og eventyrlystne, som så lyst på fremtiden. Ekteparet har levd et aktivt liv med karrierer, reist verden rundt og har venner i nesten alle verdensdeler. Siden begge har vært sosialdemokrater i hele sitt liv, har de også vært aktive i frivillighetsarbeid for de svakeste i samfunnet.

Tim og Hannah har to barn, en gutt og en jente. Til sammen har de tre barnebarn. Ekteparet husker tilbake til «tidsklemma» i hverdagen, med skolearbeid, kjøring til – og fra barnas fritidsaktiviteter og andre ærend. Deres barn er i dag mellom 40 – 45 år og er selv foreldre til småbarn, men de opplever ikke den

samme tidsklemma som Tim og Hannah gjorde i sin tid. I dag blir barna hentet til og fra barnehage og fritidsaktiviteter med Ruters bestillertransport, som lett kan bestilles via kommunens portal på telefonen, en portal som Tim selv har vært med på å utvikle.

Deres eldste sønn er bosatt i Singapore med sin familie, hvor han leder et stort norsk internasjonalt tech-selskap. Selv om han bor i annen verdensdel, er han lett tilgjengelig gjennom et hologram. Å ta i bruk ny teknologi er en naturlig del av Tim og Hannahs hverdag, fordi de tilhører en generasjon som har blitt introdusert for digitale og innovative løsninger opp gjennom deres liv. For Hannah har det til tider vært vanskelig å «henge med» i den teknologiske utviklingen som har skjedd i en rekordfart. Men gjennom kommunens digitale rådgivningstjeneste, har hun opparbeidet seg kunnskap og forståelse av de enorme mulighetene ny teknologi har å by på. Denne kunnskapen kommer til godt når all kommunikasjon med det offentlige er digitalisert.

Ekteparet venter på et vennepar, Ali og Yasmin. De kjenner hverandre fra den tiden de bodde i et borettslag på Bogerud tidlig på 2000- tallet. Ali og Yasmin representerer 50 % av Oslos innbyggere med flerkulturell bakgrunn. Det er en berikelse for en by som blir sett på som Nordens hovedsenter for verdiskapning innen «industriell programvare» og dataplattformer. Ved bruk av kapital og kompetanse fra tradisjonell industri, til investeringer i nye næringer på 2020- tallet, har vi i dag lyktes med å skape nye vekstnæringer og arbeidsplasser innenfor digitale løsninger. Talenter og forskere fra verden kommer til Oslo for å både jobbe og lære. Byen er ikke lenger kun kjent som fredsbyen og for Nobelinstituttet, Oslo er blitt en Digital Hub i Norden.

Dette er ikke en selvfølge eller flaks.

Da Arbeiderparti styrte både Oslo og landet på 2020-tallet, ble det tatt initiativ til å skape en Nordisk digitaliseringsmodell, med et formål om å gjøre Norden til verdens fremste region for bærekraftig digitalisering, der ny teknologi skulle gi arbeid til alle, et sterkere fellesskap og bedre velferd for alle. Vi så at den raske digitale transformasjonen som var ventet å skje innen ti års tid, ville sette offentlig velferd under betydelig press fra flere private og kommersielle velferdsløsninger, som igjen ville svekke tilliten til det offentlige og bidra til å øke forskjellene i samfunnet.

Yasmin har jobbet som hjemmesykepleier i kommunen før hun gikk av med pensjon i fjor. Hun er fysisk sliten. Det er ikke hun alene om. Gjennomsnittsalderen blant de ansatte i pleie – og omsorgstjenestene er høy. Omsorgsbyrden, antall eldre per 100 yrkesaktive personer, har økt. Per i dag er det flere eldre over 67 år i forhold til personer i yrkesaktiv alder (20-66 år). Etterspørselen etter arbeidskraft og kompetanse innenfor sektoren er derfor stor. Behovet for antall årsverk innenfor kommunale omsorgstjenester i vår helseregion (Helse Sør-Øst) er på nærmere 40 000 årsverk. På grunn av den manglende arbeidskraften er det derfor en stor underdekning av antall sykepleiere og helsefagarbeidere. Vi har i tillegg en stor andel blant innvandrere, omtrent 70 %, som er for lavt kvalifiserte til å kunne arbeide innenfor pleie – og omsorgstjenester. For at flere skal velge dette som et yrke, er Yasmin tydelig på at her må det gjøres flere grep for å øke antall hoder innenfor sektoren. Det må skapes flere studieplasser og lære-plasser med nye praksisarenaer, slik at flere kan fullføre utdanningsløpet. Vi har eldre som snakker både norsk, engelsk, urdu, og polsk. Vår rekruttering til helsesektoren må derfor bli mer internasjonalsert og tilby gode arbeidsforhold, og en effektiv og sømløs godkjenningssprosess som får utenlandsk arbeidskraft raskt ut i arbeid. I tillegg må det settes i gang et omstillingsløp som kan få de lavkvalifiserte til å arbeide innenfor sektoren med praktiske oppgaver rundt kjernetjenesten, som blant annet matlaging og renhold.

Mangel på arbeidskraft har utfordret oss til å effektivisere vår ressursinnsats. Det er mer tillitsbasert styring og ledelse ute i våre tjenester, med organisering av flere tverrfaglige team rundt den enkelte brukeren som setter brukernes behov i sentrum. Boligene er i tillegg blitt mer tilrettelagte ved bruk av velferdsteknologi som en naturlig del av tjenestene, som blant annet videokonsultasjoner, digitalt tilsyn som holder hjemmetjenesten oppdatert og informert om brukernes tilstand i tillegg til et digitalt medisinerings-system som varsler både brukeren og hjemmetjenesten om medisinbruk. Dette gir den enkelte helsefagarbeideren mer tid til omsorg og pleie overfor den enkelte brukeren, samtidig som det medfører mindre arbeidsbelastning.

Antall demente har doblet seg de siste 20 årene, og per i dag har vi over 140 000 eldre med demens i Norge. På våre langtidshjem er det flest eldre med demens som bor, mens andre eldre bor hjemme i mer tilrettelagte boliger. Oslo kommune har jobbet systematisk og målrettet over tid med å forvandle langtidssykehjemmene fra å være boligblokker, til rene landsbyer, med gjenkjennelige omgivelser, det gir eldre med demens en økt livskvalitet.

Samhandling, samarbeid og utveksling av data og kompetanse med spesialhelsetjenestene (sykehusene), er blitt mye mer sømløst og enkelt gjennom kommunens helseportal, hvor informasjon om brukerne blir delt og lagret i ett og samme system. Samtidig er det også opprettet lokale helsesentre i bydelene som har brakt små og enkle sykehusfunksjoner og behandlinger nærmere brukeren. Disse tiltakene skaper i sum mer trygghet rundt den enkelte beboer og dens pårørende.

På benken utenfor Rådhuset er lunsjen spist ferdig og nå går turen videre ut i Oslofjorden, hvor en deilig medbrakt pakistansk suppe, som Yasmin har laget, skal nytes. Venneparet er stolte over å ha fått bidra til å skape dagens Oslo, som er mer mangfoldig, åpen, tilgjengelig og en aldersvennlig by. Byen har lyktes med å bli et sentralt punkt i den grønne omstillingen som mange tidlig på 2020-tallet oppfattet som vanskelig og krevende; hva skulle vi leve av og hvordan skulle vi leve våre liv i en framtidig Oslo? Det kommunale tjenestetilbudet er mer tilgjengelig og åpen for innbyggerne med én dør inn til det store offentlige tjenesteapparatet. Den offentlige forvaltningen kjenner sine innbyggere og tilbyr tjenester tilpasset deres behov.

Ferden ender ikke her, for selv om hva fremtiden har å by på er uvisst, så er vi forberedt til å ta fatt på nye utfordringer og muligheter i tiden som kommer.

Oslo i 2040 sett fra en tillitsvalgts perspektiv

«Arbeidslivet frem mot 2040»

Alexander Hopland-Wøien (f.1989). Leder i Fellesforbundet avd. 601, tømrer og byggfagforeningen, siden høsten 2020. Har bakgrunn som tømrer/tømremester, og jobbet som tømrer fra 2012-2020. Har gått byggfaglinja på Stovner VGS i perioden 2005-2007 og var lærling i 2010-2012.

Det er 18 år til 2040. Det er mange år, men det er egentlig ganske kort tid dersom vi skal få til alt vi bør for å sikre et best mulig arbeidsliv for framtida.

Sånn jeg ser det blir den viktigste oppgaven for byens politikere framover, når det gjelder håndverksfag, rett og slett å sikre nok arbeidskraft. Skal man gjøre det, må man øke anseelsen til faget.

Det betyr for eksempel å jobbe for et lønnsnivå som gjør det mulig å bo i, eller i nærheten av, der man jobber. Boligmarkedet anno 2022 gjør det umulig for svært mange. Om man ikke kan bo i Oslo, blir det også utfordrende å jobbe her. Lønnsnivået må speile boligprisene, men også omvendt. Det må være mulig for håndverkere, og selvsagt også sykepleiere og andre i yrker med tilsvarende lønnsnivå å bo i nærheten av arbeidet. Konsekvensene av å pendle langt er mindre tid til fritidsaktiviteter, familie og andre sysler. Alt dette gjør det mindre attraktivt å ta arbeid langt fra bostedet. Det er mulig å sikre dette gjennom å etablere en politisk kontrollert boligsektor.

Politikerne må også sørge for at vi i 2040 har enda bedre arbeidsvilkår. Det innebærer blant annet bedre arbeidstidsbestemmelser. Arbeidstida må være forutsigbar for arbeidstakere. I 2040 håper jeg vi har arbeidstidsordninger som tillater pendling til og fra hjemlandet eller hjemsted. I disse tilfellene bør slike ordninger godkjennes av fagforening med innstillingsrett. Jeg håper at det i 2040 er innarbeidet krav og ordninger i innkjøpsmodeller som stiller krav til at bedriften holder blant annet pendlerbolig.

Så må kommunen fortsette å bruke sin innkjøpsmakt til å påvirke arbeidsmarkedet. Jeg håper for eksempel at vi i 2040 alltid prioriterer å bruke foretak med tariffavtale ved kommunale tjenester og innkjøp.

I 2040 håper jeg fokuset på rekruttering er langt større enn i dag. For håndverkeryrker vil rekrutteringen framover skje gjennom arbeidsinnvandring, og gjennom videregående skole. Når det gjelder arbeidsinnvandrere er det spesielt viktig å få på plass bedre fagopplæring og språkopplæring. Dette må være lett tilgjengelig for arbeidsinnvandrere og flyktninger. Språk er en viktig faktor for lett tilgang på rettigheter, kunne jobbe sikkert, og delta i fellesskap på arbeidsplassen.

Men innen 2040 håper jeg også vi har sett et krafttak når det gjelder satsing på yrkesfag og ikke minst; læreplaner, hvor man satser på ønskene og behovene til elever, og ikke gir elever råd om hva de skal velge ut ifra hvor gode karakterer de har på skolen, eller hvor flinke de er til å studere. Jeg håper vi ser et løft i holdningene til yrkesfagene, også fra de som kjøper tjenester. Slik at en spiseplass på en byggeplass, er likestilt med en spiseplass i kontorbygg. Og hvor det har blitt naturlig for kvinner å velge yrkesfag. Jeg håper en satsing på yrkesfag og lærlingplasser fører til at man ser på yrkene som hele fag og at det i 2040 er slått fast at grunnkompetansen i yrket er på plass, før man eventuelt blir spesialisert innen faget, slik som det er i andre yrker som krever høgskoleutdanning eller mer.

Hvis vi i 2040 skal ha en attraktiv bransje mange velger seg til, må vi også sikre muligheten for videreutvikling innen faget, mens man står i jobb. Bransje/yrkesprogram, gjennom videreutdanning vil føre til utvikling av fag, yrker og øke produktiviteten og omstillingsevnen fagene trenger når det kommer ny teknologi og lignende. Å politisk legge til rette for dette vil øke anseelsen i faget, og føre til økt rekruttering.

Det er viktig at vi får på plass løsninger for problemstillingene fram mot og i 2040. For at befolkninga i byen skal kunne velge å bli håndverkere, øke produktiviteten og anstendigheten til det som i dag er lavtlønnsyrker. Det blir også mer tid til å bruke på familie, hobby og fritid. Det vil redusere forskjeller og sikre befolkninga økonomisk trygghet, uten å gå på bekostning av andre menneskelige behov.

«2040 – byens arbeidsliv»

Victoria De Oliveira (f. 1991), fra Skiptvet kommune i Østfold, bor nå i Drammen, er utdannet vernepleier, vært tillitsvalgt i Fagforbundet siden 2014, lokalt, regionalt og nå nasjonalt. Har arbeidsted på hovedkontoret i Oslo.

Jeanette Lea Romslo (f. 1998). Fra Hå kommune på Jæren i Rogaland. Under utdanning til statsviter, bakgrunn i kontorlag. Politisk aktiv siden 2013, tillitsvalgt i Fagforbundet siden 2015. Nå nestleder av Fagforbundet Ung med kontor i Oslo.

Oslo i 2040 er den hovedstaden i Europa med det tryggeste, beste og mest verdiskapende arbeidslivet. For å komme hit, krevde det mye politisk kraft og tydelige prioriteringer. I dag er imidlertid alle glade for at vi la mye tyngde inn i å sørge for et bedre arbeidsliv.

For det første fikk byen på plass en læreplassgaranti. Oslo i 2040 er en by der ingen elever står uten læreplass. Oslo er blitt en foregangskommune som tar ansvar for å utdanne framtidens fagarbeidere. Det har vært viktig for den enkelte, men det har også vært viktig for byens konkurransekraft. I dag har vi triplet antall fagarbeidere i byen som jobber med å løse alle de viktige oppgavene vi har, som er alt fra den nære pasientoppfølgingen, arbeid i oppvekst med barn og unge, de som kjører trikken, jobber i sporveiene og de som sørger for at vannet du drikker er av beste kvalitet.

Videre tilbys alle ansatte hele, faste stillinger, både når det gjelder offentlige stillinger og i det private. Det har skapt forutsigbarhet og trygghet for den enkelte, men det har også gjort Oslo til et attraktivt arbeidsted. Overordnet sett har det bidratt til bedre tjenester, bedre beredskap og mer fornøyde brukere av tjenestene. Dessuten har det gitt langt flere en lønn å leve av, og økt byens skatteinntekter. Når vi ser tilbake i dag, skjønner vi ikke hvordan vi i 2022 kunne leve med et arbeidsliv der så mange måtte kombinere små stillingsbrøker på mange ulike arbeidsplasser for å kunne brødfø seg selv og familien. Vi har samtidig økt grunnbemanningen i alle sektorer. I dag får de ansatte tid til å gjøre det de skal gjøre på jobben. Tenk at vi hadde en situasjon der folk måtte rapportere døbesøk, og dessuten droppe en prat med beboerne på sykehjemmene når de trengte det?

Dessuten jobbes det mye tettere med tillitsvalgte i fagbevegelsen enn vi gjorde i 2022. Der vi før ofte opplevde at ansatte ble informert, ikke involvert, er medvirkningen i dag langt mer reell. Kommunen som arbeidsgiver inkluderer de tillitsvalgte i relevante prosesser. Det har gitt gode resultater. Fordi de ansatte ofte har gode forslag til forbedring av tjenester og tilbud, har vi ved å legge hodene mer i bløt sammen i utviklingen av for eksempel velferdstilbudet, oppnådd mer fornøyde brukere.

Byen vår har endelig skjønnet at tilbudet er best når det utvikles og driftes nær dem som eier dem. I dag drives tjenester stort sett bare i egenregi. Vi bruker lokale aktører innen eksempelvis mat og på andre områder.

Også livet rundt arbeidslivet er langt bedre enn det var for 18 år siden. Vi har en by som i større grad har tatt ansvar for det som var enorme klima- og miljøutfordringer, men i dag er langt mindre. I dag sørger kommunen for klimasmarte løsninger, flere trikker, busser og sykler. Grønne tariffavtaler er vanlig og inneholder gode løsninger for de ansatte og bidrar til at klimautslippene er kuttet. For eksempel har ansatte tilgang på sykler som både er helsefremmende og klimasmarte. Kollektivtilbud både innad i byen og kommunen og ut til nærliggende områder er i dag noe helt annet enn det var i 2022 – det går oftere og er mer tilpasset innbyggernes behov – og sørger for at pendlere også opplever byen som en attraktiv arbeidsplass. I dag er det dessuten mulig både å bo og arbeide i Oslo, og relativt nær der man jobber. Det var enormt viktig å få på plass. I 2022 opplevde vi at byen begynte å mangle arbeidskraft i en del yrker. De som jobbet i byens barnehager, hadde ikke råd til å bo i hovedstaden og flyttet både jobb og bolig til andre steder i landet. I dag er det heldigvis ikke lenger slik.

I 2040 er Oslo fremdeles en by i utvikling, hvor både de som bor, jobber og besøker byen trives i. En by som er moderne, smart og oppleves velkomment, med glade ansatte og innbyggere.

«Sporveismodellen i 2040»

Rune Aasen (f.1953). Utdannet maskinmontør. Begynte i Sporveien i 1990, verksted Ryen. Tillitsvalgt fra 1994. Nestleder Oslo Sporveiens Arbeiderforening (Fagforbundet) fra 1998 til 2005. Leder fra 2005-2021. Ansattrepresentant i Sporveisstyret fra 2000-2021. Pensjonist fra 1.september 2021.

Sporveismodellen, som vi lagde i år 2012, viste seg å være en god modell for framtida. Modellen bygger på tillit og samhandling mellom ledelse og ansatte og en sterk tro på at kollektivtrafikken kan drives mest effektivt av egne ansatte, i egen regi i et helhetlig integrert konsern med ansvar for alle deler av kollektivsystemet. Helt frem til i dag, i 2040, har modellen skapt gode arbeidsvilkår og effektiv drift av kollektivtrafikken i Oslo. Passasjerene er svært fornøyde, billettprisene reduseres stadig og stort sett hele Oslos befolkning reiser daglig med kollektive mobilitetsløsninger fra Sporveien. De første åtte årene Sporveismodellen virket, oppnådde vi en effektivisering, gjennom de strategiske «best»-programmene på en milliard kroner i årlig effekt. I 2025 hadde vi forbedret virksomheten med ytterligere 250 millioner kroner på toppen av milliarden. Med dette var grunnlaget lagt for videreutviklingen av Oslos kollektivsystem.

I årene fram til 2040 fortsatte Sporveien å levere stadig mer kollektivtrafikk for pengene. Det ble mulig gjennom fortsatt tung satsing basert på samarbeid, bedriftsdemokrati, åpenhet og en stadig økende gjensidig tillit. I de første årene etter 2022 ble administrasjonsselskapet Ruter lagt ned og alt ansvar overført til Sporveiens integrerte konsernmodell. Ruter ble opprettet for å splitte opp og konkurranseutsette alle deler av kollektivtrafikken, men det var ingen som så noen fornuft eller rasjonell grunn for en slik modell lenger. Ruter viste seg også å være et enormt pengesluk, og det kostet årlig en milliard kroner bare å administrere de kontoransatte i selskapet uten at en eneste krone ble brukt på drift. Etter at Sporveien overtok ble denne kostnaden raskt redusert til en brøkdel, anbudsregimet nedlagt og billettprisene redusert.

Sporveien har de siste 25 årene blitt vist tillit fra Oslo kommune ved å få ansvaret for store prosjekter som nye trikker, nytt signalanlegg på T-banen, nye T-bane vogner og en rekke store utbyggingsprosjekter.

En fare ved privatisering og anbudsutsetting av offentlige tjenester er at bedriftsdemokratiet i stor grad slutter å virke. De ansatte blir satt under press og kan vanskelig ta kontakt med hverken

politikere eller media. I anbudstiden med Ruter fikk for eksempel selskaper og ansatte i kollektivsystemet bøter på 50 000 kroner om de snakket med media uten at dette på forhånd var godkjent av Ruter; en klar utfordring av ytringsfriheten og byrådet i Oslos uttalte åpenhetskultur. Trepартssamarbeidet fikk lite spillerom og ansatte liten innflytelse på beslutninger fordi mange forutsetninger ble bestemt av bestillerselskapet. Det rådet en fryktkultur i kollektivtrafikken.

I en tid hvor markedstenkningen er på hell, snuser også flere andre offentlige virksomheter på sporveismodellen. Sporveismodellen får alle krefter til å dra i en retning gjennom et tett og nært samarbeid med de ansatte og fører til kraftfulle resultater. Stikkordet er tillit, høy organisasjonsgrad og ikke minst trenger den engasjerte politikere som har evne og vilje til å lytte til de ansatte. En viktig forutsetning for det hele er at flere oppgaver skal løses i egenregi.

Forvandlingen fra begynnelsen av 2000-tallet er nesten uvirkelig. Årtusenet begynte med ansatte som ikke var stolte av å jobbe i Sporveien, et blått byråd som ikke hadde tro på dem og et gjennomgående driv til å privatisere mer og raskere.

Sporveismodellen har ikke bare gitt oss effektivisering. Vi har også brukt den aktivt for å sørge for at vårt bidrag til å nå klimamålene har vært betydelig. Uten Sporveiens leveranser ville det vært svært vanskelig å nå de offensive og helt nødvendige målene for utslippskutt. I dag i 2040 går alle trikker, t-baner og busser sammen med Sporveiens andre mobilitetsleveranser på fornybar energi. Hundrevis av millioner med passasjerer fraktes årlig rundt med et minimalt klimaavtrykk, og all biltrafikk er unødvendig og lite rasjonelt fordi kollektivtilbudet er mer effektivt og tilgjengelig overalt og hele tiden. Det gir en ekstra stolthet til dem som jobber i Sporveien. Det var mulig fordi god intern ledelse og samhandling kombinert med stadig flere oppgaver i egenregi, ga et større handlingsrom til å prioritere klimavennlige løsninger og ny teknologi.

De siste 18 årene har partene i arbeidslivet og politikerne i Oslo sammen jobbet aktivt for å videreutvikle Sporveismodellen. Nå er det en del av den verdenskjente Oslo-modellen for effektiv ressursbruk og anstendig arbeidsliv i offentlig regi.

